

HYVÄN SUOMALAISEN RUOAN LÄHTEILLÄ

ATRIA TUOTTAJAT

TEEMA: VASTUULLISUUS

1/2024

”Koulutuksesta
hyvää mieltä ja
eväitä arkeen”

15

Viikko
Vuorisen
tilalla

10 Vastuullisuus on
tulevaisuuden kilpailuetu

24 Sopimustuottajat ovat
toiminnan tukiranka

34 Vastuullisuudella turvataan
toiminnan jatkuvuus

Vastuullinen atrialainen ruokaketju on kaikkien asia

VASTUULLISUUSTYÖSTÄ PUHUTAAN nykyään joka puolella. Vastuullisuuteen vaateita asettavat monet sidosryhmämme. Lainsäädännöllisillä vaatimuksilla ohjataan yritykset ja yhteiskunta tekemään sellaisia ratkaisuja, jotka vievät kehitystä kestävämpään suuntaan huomioiden vastuullisuuden kaikki osa-alueet: ilmaston, luonnon, talouden ja sosiaalisen näkökulman. Yritykselle tämä tarkoittaa sitä, että taloudellisen raportoinnin rinnalle tulee kestävyysraportointi. Positiivisesti ajateltuna vastuullisuustyöstämme raportointi antaa meille oikeutuksen kasvaa, kasvattaa liikevaihtoa ja tehdä tulosta. Teemme sen ympäristöä, luontoa ja ihmisiä kunnioittaen, mutta näyttöä siitä vaaditaan.

MITEN ME Atrialla vastaamme tähän kasvavaan haasteeseen? Atria on sitoutunut Pariisin ilmastopimuksen tavoitteeseen rajoittaa ilmaston lämpeneminen maksimissaan 1,5 asteeseen. Tämä vaatii meiltä konkreettisia toimia esimerkiksi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi koko ketjussa. Alkutuotannon rooli vastuullisuusohjelmamme ilmastotyössä on merkittävä. Meillä tulee olla konkreettisia ja mitattavia tavoitteita. Tästä syystä rakennamme järjestelmämme teollisen prosessien ja alkutuotannon osalta siten, että kykenemme raportoimaan omasta vastuullisuustyöstämme ulospäin kaikille sidosryhmillemme: kuluttajasta ja kaupasta lähtien aina sijoittajille, rahoittajille ja viranomaisille asti. Tarvitsemme

oikeaa tietoa ja dataa koko atrialaisen ruokaketjun osalta.

ATRIALAINEN INTEGROITU ruokaketju perhetilalta pöytään antaa meille erinomaiset mahdollisuudet kehittää ja tehdä näkyväksi vastuullisuustyötämme kaikissa ketjun vaiheissa. Tehty työ antaa jo nyt mahdollisuuden tuoda lisäarvotekijöitä Atrian lopputuotteisiin. Hyvänä esimerkkinä toimivat meidän jäljitettävät perhetilatuotteemme tai antibioottivapaa tuotanto. Eläinten hyvinvointi ja eläinterveys kiinnostavat kuluttajia ja niiden kehittäminen sekä avoin tuotantoketju ovat keskeisiä Atrian alkutuotannon näkökulmasta. Työmme mitataan viime kädessä tuotteidemme kautta.

VASTUULLISUUSTYÖ ON tärkeää ja pakollista ja on myös mahdollisuus kestävämmälle tulevaisuudelle. Vastuullisuustyö kuitenkin myös maksaa. Siitä syystä tarvitsemme koko ketjun yhteistyötä vastuullisuustyön näkyväksi tekemisessä.

OLEMME TÄSSÄ yhdessä – luontoa ja ympäristöä huomioivan tuotannon kehittäminen sekä siihen mahdollisesti liittyvät haasteet ja paineet koskevat meitä kaikkia. Samassa veneessä siis ollaan, ja yhdessä vastuullisuustyötä tehdään.

Merja Leino
Vastuullisuusjohtaja
Atria Oyj

10

VASTUULLISUUDELLA KILPAILUETUA

Haastattelussa toimitusjohtaja Kai Gyllström

24

SOPIMUSTUOTTAJAT OVAT TOIMINNAN TUKIRANKA

Viljelysopimus tuottaa hyötyjä ostajalle ja tuottajalle

28

PIRTEÄ PORSAS OY:N MISSIONA VASTUULLISUUS

Tavoitteena hyvinvoivat eläimet, ihmiset ja luonto

40

CHRISTOPHE LAFOUGERE:

"Ne tuottajat pärjäävät, jotka huomioivat vastuullisuuden"

ATRIA TUOTTAJAT 1/2024

- 2 PÄÄKIRJOITUS**
Vastuullisuus on yhteinen asia
- 4 VASTUULLISUUS OHJAA RAHOITUSTA**
Vastuullisuusasioissa etumatka kannattaa
- 8 SUOMALAINEN RUOKAKULTTUURI**
Helena Petäistö opettaisi suomalaisia herkuttelemaan
- 12 MARKKINAKATSAUS**
Tilannekuva nauta-, sika-, siipi- ja viljamarkkinasta
- 14 ATRIA LIHA-AKATEMIA**
Palkitut tilat
- 15 VIIKKO VUORISEN TILALLA**
Juttusarjan tässä numerossa seurataan Vuorisen tilan arkea
- 18 PYRKIMYS TÄYSIN SOIJATTOMAAN KETJUUN**
Sikaketju etsii kotimaisia korvaajia soijalle
- 19 TEEMA: VASTUULLISUUS**
Lue, miten vastuullisuutta toteutetaan tiloilla
- 26 KATSAUS HOLLANTILAISEN BROILERITUOTANTOON**
"Huomisen kana" -konsepti
- 30 VASTUULLISUUSPILOINTI**
Atria mukana luomassa vastuullisuusmittareita alkutuotantoon
- 32 ISÄRODULLA MERKITYS SIKAKETJUN KILPAILUKYKYYN**
Rotujen säännöllinen testaus on tärkeää
- 33 EMOLEHMIEN POISTOIKÄ JA -SYVY ERITYYPPISILLÄ TILOILLA**
Emolehmätilojen poistoiässä ei suuria eroja tilatyypin välillä
- 34 KAIKKIEN MEIDÄN PITÄÄ HUOLEHTIA YMPÄRISTÖSTÄ**
Torpan tila: "Seuraavalle sukupolvelle jotain vähän parempaa"
- 36 TUOTTAVA EMOLEHMÄ -HANKKEEN KAKSOISTUTKIMUS**
Rotu vaikuttaa vasikkasaantoon
- 38 RISTEYTTÄMISESTÄ LISÄÄ EUROJA PIHVIKETJUUN**
Risteytysmallien tavoitteena heteroosin maksimointi
- 41 HELPOSTI HYVÄÄ**
Maukasta possua ja kiireisen kanasalaattia
- 42 TUOREET**
Uutta ja ajankohtaista
- 43 HENKILÖKUVASSA**
Sika-ketjun johtaja Tuomas Viita

Julkaisija: A-Tuottajat Oy **Painopaikka:** PunaMusta Oy
Päätoimittaja: Laura Kaski **Toimituskunta:** Sinikka Hassinen, Niina Immonen, Mari Hirvelä, Teija Paavola, Marko Jokinen, Anne Rauhala, Tomi Karsikas, Susanna Vehkaoja ja Harri Muilu.
Suunnittelu: BSTR **Taitto:** Kind Company
Kuvaajat: Tuukka Kiviranta, Susanna Vehkaoja, Jaska Poikonen, Ilkka Koski, Anna-Katri Hänninen, Atrian arkisto

Varmista tulevaisuus vastuullisuudella

Tuotannon säilyminen muuttuvassa maailmassa edellyttää jatkuvaa vaikutusten arviointia koko ketjun mitalta. Pohtimalla vastuullisuutta jo nyt takaat itsellesi myös parhaat kumppanit finanssialalla.

Jokaisen tavallisen, suomalaisen ruoantuottajan toiminta jättää jäljen ympäristöön, yhteiskuntaan ja yksittäisiin ihmisiin. Tuon jäljen kokonaisvaltainen arviointi on ensimmäinen askel kohti oman liiketoiminnan vastuullista tulevaisuutta. Se puolestaan on kallisarvoista riskienhallintaa, jota ilman tuotanto ei säily elinkelpoisena.

– Ympäristökriisi olisi myös talouskriisi, joten haluamme toimia yhdessä, jotta kriisiltä vältyttäisiin, sanoo OP:n pankkitoiminnan pk-yrityksiä palvelevien johtaja **Heikki Peltola**.

Peltola painottaa, että vastuullisuusasioissa etumatka kannattaa. Vaikka vielä ei ole varmuutta siitä, millaisia kannustimia ruoantuotannon kannattavuudelle tulevaisuudessa asetetaan,

oman toiminnan kehittämisen voi aloittaa jo nyt.

– Sellainen toimija, joka on laatinut itselleen vastuullisuusohjelman, on parhaassa asemassa sekä maataloustukien että kumppaneiden hankinnassa. Tämä pätee niin ruokaketjun kumppaneihin kuin riskivakuuttamiseen ja rahoitukseenkin.

”Sellainen toimija, joka on laatinut itselleen vastuullisuusohjelman, on parhaassa asemassa sekä maataloustukien että kumppaneiden hankinnassa.”

AJATTELUMALLEJA MUUTTAMASSA
Atrian tavoitteena on alkutuottajien menestyminen ja hyvinvointi, jonka tueksi luodaan myös vastuullisuuden mittareita. Niiden avulla tuottajan on jatkossa entistä helpompi todentaa oman toimintansa vaikutuksia muun muassa hiilijalanjäljen mittaamisen ja eläinten hyvinvoinnin seurannan avulla. Näin jokaisen tuottajan ei tarvitse kehittää vastuullisuuden raportointitapoja itse, vaan voi hyödyntää olemassa olevia malleja.

Atrian sikatuotannossa on jo pilotoitu datankeruumallia, jonka avulla rakennetaan edelleen vastuullisuuden mittaustasteikkoja. Pilotista kaikkia koskeva toimintatavaksi on vielä matkaa, mutta kokemusten kuuleminen polun varrelta on arvokasta oppia.

Yksi oivallus on myös, ettei vastuullisuuden lisääminen aina vaadi mittavia

rahallisia investointeja. Usein jo ajattelutavan muutos on ratkaiseva askel kohti entistä parempaa toimintamallia.

– Tärkeintä on aloittaminen, rohkaisee OP Ryhmän ESG- ja vastuullisuusjohtaja **Annina Tanhuanpää**.

”Vastuullisuuden lisääminen ei aina vaadi mittavia rahallisia investointeja.”

Finanssialalla noudatetaan alaa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka kattaa myös vastuullisuuteen liittyviä asioita. Lisäksi Euroopan keskuspankki valvoo suurten pankkien, kuten OP:n toimintaa. Asiakkaan liiketoiminnan ja sen vaikutusten tunteminen on olennaista

sekä riskienhallinnan että raportointivelvoitteiden kannalta.

RATKAISUT TEHDÄÄN YHDESSÄ

Annina Tanhuanpää kannustaa pohtimaan vastuullisuuskysymyksiä kohta kohdalta ennakkoluulottomasti ja avoimesti. Tunnistetaanko liiketoiminnan vaikutukset luontoon, ja olisiko prosessia mahdollista parantaa esimerkiksi vähentämällä päästöjä tai hyödyntämällä sivuvirtoja? Onko työntekijöiden turvallisuudessa ja työterveydessä asioita, joihin tulisi kiinnittää huomiota? Entä onko yrityksen johto sitoutunut vastuullisuuteen ja toteuttaa vastuullista hallintotapaa osana strategiaa?

– Tavoitteellinen suunnittelu kertoo kyvystä varautua toimintaympäristön muutoksiin ja hallinnoida riskejä.

Halutessaan voi käyttää valmiita raportointistandardeja, joita käyttämäl-

KOMMENTTI

Vastuullisuus osaksi liiketoimintaa

Toimintaympäristö on muuttunut voimakkaasti viimeisten vuosien aikana. Yhtenä merkittävimpana muutoksena voidaan pitää vastuullisuuden (todentamisen) vaateen kasvua osana kaikkea liiketoimintaa. Tämä on näkynyt meillä Atrialla jo useiden vuosien ajan. Atria Suomen uudessa strategiassa puhumme toimintamme yhtenä kulmakivenä vastuullisuuden edelläkävijyydestä, kun taas alkutuotannon strategiassa olemme valinneet vastuullisuuden todentamisen keskeiseksi painopistealueeksi. Kokonaisajatuksenamme on ollut hyvinkin atrialaiseen tapaan se, että edelläkävijyyttä voidaan saavuttaa vasta, kun kykenemme vastuullisuutemme aidosti todentamaan korulauseiden tai viestinnällisten irtiottojen sijaan. Kerromme sen mitä teemme tai olemme tehneet.

Mitä tämä tarkoittaa siis alkutuotannossa? Lähtökohtana on se, että vastuullisuus on osa-alueena laaja ja haluamme rakentaa mittaamisen ja seuraamisen tavan, joka pyrkii yksittäisten asioiden sijaan todentaa kokonaisvastuullisuutta. Samalla haluamme muuttaa välillä hyvinkin vaikealta kuulostavat asiat mitattaviksi. Kun asioista saadaan mitattavia, on niiden todennettu kehittäminenkin mahdollista. Ja, kun asiat tehdään mitattaviksi, luo se samalla pohjan tiedonvaihdolle sekä vertailuraportteille tuotantosuunnittain ja tuotantosuuntien sisällä.

Mitä tällä tavoitellaan? Parhaassa tapauksessa saavutamme kilpailuetua, joka näkyy kaupallisena menestyksenä ja sataa tätä kautta koko ketjuumme taloudellisena hyötynä. Toisaalta vastuullisuuden todentamisen minimitavoitteemekin on aika kova. Haluamme varmistaa tuottajillemme oikeuden tuottaa, meille oikeuden jalostaa ja kuluttajille oikeiden kuluttaa tuotteitamme myös tulevaisuudessa. Unohtaa emme voi myöskään pääomamarkkinoiden merkitystä. Vastuullisuuden todentamisella varmistamme meille, mutta ennen kaikkea tuottajillemme perusedellytykset kilpailukykyisen rahoituksen saannille. ”Vihreitä rahoja” muun väriseen rahaan verrattuna jopa kilpailukykyisillä ehdoilla on alkanut liikkua markkinoilla. Tähänkin rahaan meidän kaikkien pitää päästä kiinni.

Atria Sika- ketjussa 2023 toteutettu vastuullisuuden todentamisen malli koostui kolmesta osa-alueesta; luontovaikutuksista, taloudellisesta ja sosiaalisesta vastuullisuudesta sekä eläinten hyvinvoinnista. Jokaisen osa-alueen alla löytyy taas useita arvioituja/mitattuja tekijöitä, joista muodostimme yksittäisille tiloille sekä tuotantosuunnille ensimmäiset vastuullisuusindeksimme. Tätä työtä tulemmme jatkamaan ja tavoitteena onkin skaalata nyt pilotoitu malli jokaiseen tuotantosuuntaan.

Vastuullisuuden todentamisen merkitys on ymmärretty hyvinkin laajasti tuottajiemme joukossa. Suurin yhteinen haasteemme on tiedon keräämisen ja sen hallinnan ympärillä. Parhaassa tapauksessa saavutamme tilanteen, jossa vastuullisuuden asiat ovat loksahaneet kiinteäksi ja huomaamattomaksi osaksi jokapäiväistä työtämme.

Jaakko Kohtala
Johtaja, Atria-Chick Oy

Helena Petäistön viesti suomalaisille: Alkakaava herkuttella!

On kolme asiaa, jotka toimittaja ja tietokirjailija Helena Petäistön mielestä määrittelevät hyvän ruuan. Ne ovat ”maku”, ”maku” ja ”maku”. Kuulostaa siltä, että meillä suomalaisilla on vielä paljon oppimista.

Yli 30 vuotta Pariisissa asunut MTV Uutisten ex-kirjeenvaihtaja **Helena Petäistö** tuntee eurooppalaisen ja varsinkin ranskalaisen ruokakulttuurin. Elämä Ranskassa on tehnyt hänestä nautiskeilijan ja herkuttelijan, jolle ruoka ei ole polttoainetta, vaan tapa elää.

– Kun on asunut puolet elämästä maassa, jossa herkuttellaan eniten maailmassa ja toiset puolet tankkaajien luvatussa maassa, näkee molemmat ääripäät. Niissä on aivan valtava ero. Toki historia ja ei-niin-kaukaiset nälkävuodet selittävät sitä, miksi ruokakulttuuri ei ole voinut kehittyä Suomessa samanaikaisesti kuin Ranskassa, joka on ruokamaailman ykkönen.

Petäistö muistuttaa ruoan olevan isossa roolissa, kun ihmiset miettivät, mihin haluavat lomallaan matkustaa. Tämän hän katsoo selittävän, miksi ranskalaiset lomailevat mieluiten kotimaassaan.

– Itsekään en kauhean mielelläni lähde maahan, jossa joutuu syömään pelkkää pizzaa – sen vuoksi, että se on ainoa maistuva ruoka.

AINA KOLME RUOKALAJIA

Ranskassa ateria sisältää aina, myös arkena ja kotona, kolme ruokalajia. Pöytä katetaan eikä serviettejä unohdeta. Yllätysvieraillekin tarjotaan koko repertuaari, jos tämä

sattuu saapumaan lounas- tai päivälisaikaan.

– Kolmen ruokalajin ateria tehdään niistä värkeistä, joita jääkaapissa sattuu olemaan, ja aina maku edellä!

Ranskassa koko sosiaalinen elämä pyörii ruoan ympärillä. Jos ei laita ruokaa ja kutsu ihmisiä syömään, kutsuja ei tule itsellekään.

Suomalainen ja ranskalainen ruokailukulttuuri eroavat toisistaan monella tavalla. Petäistö oudoksuu suomalaisia ruoka-aikoja ja tapoja, joita ei ole. Ranskassa kun koko perhe istuu päivällis-pöydän ääressä iltaisin noin puolitoista tuntia ja vaihtaa kuulumisia, ilman kännyköitä ja kiirettä.

– Tässä suhteessa Suomi on tilastojen mukaan Euroopan pahin, sillä ruoka-aikoja noudatetaan enää vain ani harvassa kodissa. Ranska taas on tiukin – ja Italia on samanlainen. Jos menee ravintolaan ruoka-aikojen ulkopuolella, ei saa ruokaa, tai paikka on kiinni.

Lounas nautitaan kello 12–14 ja päivällinen kello 20–22. Välipaloja ei tunneta.

Suomalaiselle moinen voi kuulostaa kauhistuttavalta, sillä iltasyömisestä varoitellaan ja välipalojen tärkeydestä muistutetaan tavan takaa.

Petäistö myöntää ranskalaisen ruokarytmin vaatineen totuttelua häneltä itseltäänkin.

– Aluksi otin banaanin evääksi työpaikalle. Ja vaikka olen kova syömään, nel-

jän ruokalajin päivällinen illalla tuntui ensin mahdottomalta. Kolmessa kuukaudessa elimistö kuitenkin tottui. Kun illalla syö tuhdin aterian, aamulla ei ole nälkä, ja aamupalaksi riittävät maitokahvi café au lait ja croissant. Lounaalla taas syödään kunnolla.

ALKUPERÄ KIINNOSTAA MYÖS HERKUTTELIJOITA

Antibioottivapaus, ruuan tuotannon puhtaus ja vastuullisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi ovat tärkeitä arvoja Suomessa. ”Ranskalaisena tarkkailijana” Petäistö taas näkee suomalaisen kaupan hyllyllä ennen kaikkea pitkälle prosessoituja tuotteita, jotka ovat ”täynnä säilöntäaineita ja muita myrkyjä”.

– Ranskassa kuluttaja tekee eron markettien tarjoaman teollisen massatuotannon ja herkuttelukaupoissa myytävän, usein lähituotantona tehdyn laadun välillä. Kaikilla ei ole varaa huippulaatuun, mutta ainakin massa- ja pientuotannon laatueroista ollaan hyvin perillä ja kuluttaja tekee valintansa itse.

Atria Tuottajien Liha-akatemiassa esitelmöineen Petäistön mielestä Suomeen sopisi Ranskan ajama, niin sanottu maltillinen maatalousmalli, jossa tehotuotannon sijasta keskitytään pienempiin yksikköihin.

– Mutta ensin pitäisi opetella herkuttelemaan ja vaatimaan parempaa ruokaa. ■

HELENA PETÄISTÖ esitelmöi Atria Tuottajien Liha-akatemiassa Tampereellä helmikuun alussa. Hänen aiheenaan oli ”Tankkaamiseen vai nautiskeluun? Suomalainen ruokakulttuuri Euroopasta katsottuna”.

Kilpailuetu on sillä, joka tekee ensimmäisenä – myös vastuullisuusteoissa

Vastuullisuus on asia, jota nykyaikainen elintarvikeyritys ei voi sivuuttaa. Sitä edellyttävät asiakkaat, kuluttajat ja rahoittajat. Kyse onkin siitä, miten vastuullisuustyö saadaan tuottamaan rahaa.

Vastuullisuutta edellytetään koko atrialaisessa tuotantoketjussa. Missään ketjun lenkissä se ei tule ilmaiseksi.

– Kaiken A ja O on, että vastuullisuus saadaan kaupallistettua, sanoo Atria-konsernin toimitusjohtaja Kai Gyllström.

Kaupallistaminen edellyttää sitä, että tekee asiat ensimmäisenä. Lisähintaa ei saa se, joka tulee mukaan toisena tai vasta sitten, kun vaatimus on lakisääteinen, hän huomauttaa.

Gyllström katsoo vastuullisuutta kahdesta näkökulmasta. Ensimmäinen on se, että Atrian on huolehdittava, että sen toiminta täyttää sen sitoumusten ja lainsäädännön vaatimukset. Sitoumuksia ovat esimerkiksi tieteesen perustuvat ilmastotavoitteet Science Based Targets (SBT) ja energiatehokkuus-sitoumus. Toisen näkökulman rooli korostuu tulevaisuudessa. Se on vastuullisuus kilpailuetuna. Molemmilla näkökulmissa alkutuotannon merkitys on suuri.

– Alkutuotanto on keskeisessä roolissa erilaisten lisäarvojen kytkennässä Atrian lopputuotteisiin. Hyviä esimerkkejä tästä ja onnistuneesta kaupallistamisesta ovat tiläjäljitetävyys ja antibioottivapaa tuotanto sekä viennissä antibioottivapaan sianlihan menekki Japanissa ja Saksassa.

Eläinten hyvinvointi ja terveys kiinnostavat kuluttajia, Gyllström muistuttaa. Antibioottivapaus on osoitus näiden toteutumisesta, mutta myös ihmisten terveyden kannalta oleellinen,

antibioottiresistenssin muodostumista hillitsevä asia.

– Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden kehittäminen ja avoin tuotantoketju ovat oleellisia Atrialle.

TIUKAT TAVOITTEET

Atria-konsernin vastuullisuusohjelma koskee koko arvoketjua ja kaikkia liiketoiminta-alueita, Suomen lisäksi Ruotsia, Tanskaa ja Viroa. SBT-sitoumuksessaan Atria tavoittelee oman toimintansa kasvihuonepäästöjen vähennystä vuoteen 2030 mennessä 42 prosentilla vuoden 2020 päästöjen määrään verrattuna. Sen eteen tehdään töitä pakkauskehityksessä, energiatehokkuushankkeissa ja uusiutuviin energiamuotoihin investoiden.

”Meillä on vastuu huoltovarmuudesta.”

Tosiasia kuitenkin on, että valtaosa Atria-konsernin kasvihuonepäästöistä tulee alkutuotannosta. Atrian SBT-sitoumuksessa on tavoitteena päästöjen vähentäminen 20 prosentilla prosessoitua lihatonnia kohti vuoteen 2030 mennessä.

– Se ei toteudu ilman systemaattista ohjelmaa. Meillä on nyt karkea suunnitelma kehittämistoimista, ja sitä tarkennetaan kevään aikana.

Edellytys päästöjen vähentämiselle tiloilla on se, että ne pystytään mittaamaan. Laskureita kehitetään: Siipikarjatiloihin mittaus on parhaalla tolalla, nautatilojen Carbo-ympäristölaskurin pilotointi on aloitettu noin 80 tilalla ja sikaketjun pilottitilojen kanssa on kehitetty sikojen vastuullisuusindeksi.

– Vain ymmärtämällä nykyiset päästötasot ja -lähteet voidaan kehittää toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

EI PELKKIÄ PÄÄSTÖJÄ

Vastuullisuus yhdistetään usein hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen ja ilmastomuutoksen hillitsemiseen. Se sisältää kuitenkin paljon muutakin, Gyllström muistuttaa.

– Ajattelen, että meillä on myös vastuu kansallisesta huoltovarmuudesta ja omavaraisuusasteesta, ja miksei laajempikin. Meillä on tilaa ja vettä. Kuivuus ei ole vastaava ongelma kuin esimerkiksi Etelä-Euroopassa. Onko Suomen rooli elintarviketuotannossa tulevaisuudessa nykyistä tärkeämpi?

Yksi vastuullisuuden osa-alue on sosiaalinen vastuu. Ihmisille tataan kunnolliset työolot ja heistä pidetään huolta. Atria ulottaa huolenpitonsa myös tuottajiin. Viime syksynä käynnistyneen Atria 100 Nuorta Tuottajaa -koulutusohjelman tavoitteena on tukea nuorten tuottajien yrittäjyyttä suomalaisen ruoan tuottajina ja auttaa heitä menestymään muuttuvassa toimintaympäristössä. Se on hyödyllistä myös Atrialle: kotimaisen lihantuotannon jatkuminen on sille elintärkeää. ■

Kansainvälinen osaaja unelmatyössään

Viime kesänä Atria-konsernin toimitusjohtajana aloittanut Kai Gyllström on pitkän linjan ruokamies niin työelämässä kuin vapaallakin. Hän on antanut laajan kokemuksensa elintarvikealan kansainvälisistä johtotehtävistä nyt Atrian käyttöön.

Kai Gyllström tuli Atria-konsernin johtoon Arlalta, jossa hän työskenteli Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Saudi-Arabiassa, viimeisimpänä pestinä toimitusjohtajan tehtävä Arla Ruotsissa. Ennen lähes 15 vuoden Arla-uraansa hän työskenteli Tanskassa Carlsbergilla. Gyllströmillä on kauppatieteiden maisterin tutkinto Hankenilta ja MBA-tutkinto USA:n Thunderbirdista.

Maito- ja lihatuotteet ovat tärkeitä tuoteryhmiä Suomessa. Kotimainen raaka-aine, tuotantovolyymin hidas sääntelymahdollisuus ja vastuu koko arvoketjusta yhdistävät Atrian ja Arlan liiketoimintaa. Kumppanuus tilojen kanssa on tärkeää. Se tarkoittaa myös kannattavuudesta huolehtimista.

– Tuilla ei voi maksaa suomalaisten tilojen kannattavuutta. Arvon on synnyttävä ketjussa.

Gyllström pitää alojen suurimpana erona teollisen tuotannon vaatimaa työmäärää. Kun maito kulkee meijerissä suurelta osin putken sisällä, lihan saaminen ruhosta pakettiin vaatii osaamista.

ATRIA PÄRJÄÄ JATKUVAN KEHITTÄMISEN KULTTUURILLA

Sota, inflaatio, digitalisaatio ja verkkokaupan vakiintuminen ovat viime vuosien muutoksia, jotka vaikuttavat Atriaan sekä sen asiakkaisiin ja kuluttajiin. Atria pärjää jatkossakin, sillä sen kulttuurissa on jatkuva kehittäminen, Gyllström uskoo. Atrialla uskalletaan investoida, eikä jäädä odottamaan, kunnes tilaisuus on jo mennyt.

– Meillä on vahva kotimarkkina, ja tunnemme eri liiketoiminta-alueiden asiakkaat ja paikalliset tottumukset. Meidän on viime kädessä voitettava asiakas ja kuluttaja puolellemme.

Gyllströmistä elintarvikealan kiehtovuus piilee siinä, että ruoalla on keskeinen rooli kaikkien elämässä. Häntä inspiroi Atrian visio johtavana pohjoiseurooppalaisena ruokatalona.

Gyllström on tehnyt paljon ruokaa lapsesta asti ja hän hoitaa yleensä perheen ruokaostokset ja ruoanlaiton. Yksi hänen bravuureistaan keittiössä ovat hampurilaiset. Hän on tarkka jauhe-lihan, paistopinnan, juuston, sämpylän ja lisukkeiden kanssa.

– Kaikkien osasten on oltavat oikeat. Ja lisäksi tulee salainen kastike, jonka reseptiä en paljasta, toimitusjohtaja virmistä. ■

Varautuminen on kaiken a ja o

SIIPI

TEKSTI: Matti Perälä, siipikarjaliiiketoiminnan johtaja, Atria Suomi Oy

Tuontikanan osuus Suomessa kasvaa

Viime vuoden kulutus- ja tuotantoluvut ovat selkiytyneet ja kertovat markkinan muutoksista Suomessa. Broilerin tuotanto laski edellisvuodesta -2,5 prosenttia päätyen lopulta 135 miljoonaa kiloon. Meillä alan toimijat yrittävät mitoitaa tuotantoaan kulutuskehitystä vastaavalle tasolle ja välttävät turhaa varastointia sekä suhteellisen heikos-

ti kannattavaa laajamittaista purkua vientikanaviin.

Kulutus elpyi alkuvuoden notkahduksesta loppuvuonna niin, että lopulta Suomessa syötiin kanaa 155 miljoonaa kiloa, mikä tarkoittaa 4 prosentin kasvua edellisvuoteen verrattuna. Hieno lukema, kun ottaa huomioon senkin, että kulutus elpyi kunnolla vasta kesällä ja kesän jälkeen. Huolestuttavaa on ulkolaisen kanan osuuden kasvu kulutuksesta. Viime vuonna maahamme tuotiin 27 miljoonaa kiloa kanaa ruholihaksi muutettuna, mikä tarkoittaa lähes 18 prosenttia kulutuksesta. Kotimaisen tuotannon osuus kulutuksesta ei ole ymmärtääkseni koskaan ollut näin matalalla.

Vuosikausia tuonin osuus oli 13-14 prosenttia kulutuksesta. Suurin osa kulutuksen kasvusta suuntautui kotimaiseen kanaan. Varsinkin loppuvuonna 2023 erittäin iso osa kanasta oli ulkolaista alkuperää. Joka viides kana-

Vuosi 2023 oli haastava globaalissa markkinassa, mutta toivon pilkahduksia nähtiin kotimaassa. Markkinoiden odotetaan elpävän loppuvuodesta 2024 tai viimeistään alkuvuodesta 2025.

kilo tuli jostain muualta, kuin suomalaisilta broileritiloilta. Pääasiassa kypsänä Puolasta, Baltiasta, Brasiliasta tai Thaimaasta suomalaisiin ravintoloihin, tai erilaisten jalosteiden raaka-aineeksi. Vähittäiskaupassa kanakin on pääasiassa edelleen tuoreena kotimaista, mutta suurkeittiöissä kypsä kana on yhä useammin ulkolaista, samoin kuin eri yritysten jalosteissa käytetty kana. Seläisten yritysten, joilla ei ole omaa teurastusta eikä omaa kanaa jalosteisiinsa.

Tuontikana onkin kiristänyt kilpailua foodservice-markkinassa ja ahdistaa hintakilpailuunkin, ja luo painetta hintakilpailuun, mutta aktiivisuus ja hintaherkkyys markkinoilla on kasvanut syksyn aikana. Mekään emme voi, emmekä halua olla kilpailun ulkopuolella, vaan olemme osa taas kasvavaa markkinaa, jotta ketjumme voi kasvaa tavoitteidemme mukaisesti markkinakasvun tahdissa.

VILJA

TEKSTI: Ilkka Ala-Fossi, rehuliiketoiminnan johtaja, A-Rehu Oy

Vilja-markkinoiden näkymä on vakaa

Viljan hinta Euroopassa on ollut laskusuuntainen vuoden 2023 loppupuolelta saakka. Viime vuoden haasteellisten korjuulosuhteiden takia, korkealaatuisen myllyviljan hinnat ovat kuitenkin olleet selvästi rehuviljaa korkeammat. Laivaukset Ukrainasta ja Venäjältä

Mustanmeren kautta maailmalle ovat jatkuneet, kilpaillen EU:n viljan viennin kanssa. Lisäksi ukrainalaista viljaa on jonkin verran tullut myös EU:n markkinoille, jossa myös kysyntä on ollut hieman laskusuuntainen ja markkina on siten ollut tarjontavoittainen.

Kansainvälisessä markkinassa sekä Mustanmerenalueen että USA:n syysviljojen näkymät ovat hyvät tammi-helmikuun vaihteessa. Australiaan ennakoidaan kuivien olosuhteiden takia selvästi edellisen vuoden ennätystä pienempää vehnäsatoa. Etelä-Amerikassa saatiin joulutammikuun aikana kaivatut sateita, jotka ovat parantaneet satoennusteita. Helmi-maaliskuun säätila ratkaisee sadon lopullisen onnistumisen.

Kotimaassa viljan hinnat ovat pysytelleet pitkään muuta EU-aluetta korkeammalla, mutta tammi-helmikuun vaihteessa myös Suomessa nähtiin hintojen tahtuvan laskuun. Kauran hinta

on kuluvalle satokaudella ollut selkeästi muita viljoja vahvempi, johtuen haastavasta satokaudesta lähes kaikissa tärkeimmissä kauramaissa. Vuodelle 2024 kauran tuontitulli Kanadasta EU:n alueelle poistuu ja kauran viljelyalojen odotetaan nousevan tärkeimmissä tuotantomaissa.

Viljamarkkinoiden näkymä eteenpäin on helmikuun alussa vakaa, hintojen ollessa hieman laskusuuntaiset. Viljojen futuurit ennustavat nykyistä hintatasoa kesän ajalle, loppuvuoden hintojen ollessa hieman korkeammat. Markkina on kuitenkin edelleen hyvin herkkä muutoksille. EU:n alueella syysvilja-alat jäivät tavanomaista pienemmiksi, mutta koko EU-alueen sadosta ennakoidaan kuitenkin hieman viime vuotta parempaa. Kotimaassa viljajaseet ennakoivat tulevalle satokaudelle kasvavaa kysyntää varsinkin ohralle ja myös valkuaiskasvien kysyntä jatkuu vahvana.

SIKA

TEKSTI: Markku Hirvijärvi, johtaja, lihaliiiketoiminta & vienti- ja teollisuuskauppa, Atria Suomi Oy

Tuottavuuden kehitystä jatkettava

Vuosi 2023 oli isojen muutosten vuosi Euroopassa ja koko globaalissa markkinassa. Aasian myynnin ja Kiinan kaupan radikaali lasku aiheutti ennennäkemättömän tuotantomäärän laskun koko Euroopassa. Euroopan lasku näyttää olevan noin -8 prosenttia ja Tanskan lasku on todella radikaali, kun ennus-

te on vuodelle 2023 nyt noin -20 prosenttia. Samaan aikaan kuitenkin Kiinan tuonti on kasvanut +7 prosenttia ja korvaava tuote näyttää tulleen USA:n, Brasilian ja Venäjän suunnalta. Näiden maiden vienti on kasvanut noin +10 prosentin vauhdilla.

Euroopan tarvitsema hintataso ei ollut ostajalle kiinnostava ja Aasian ostot ovat ohjautuneet muualle vuoden 2023 aikana. Isona kustannusvaikuttajana Euroopassa oli Ukrainan sodan aiheuttama viljan ja energian hinnan nousu. Tämä aiheutti eurooppalaisen ruuan kilpailukyvyttömyyden esimerkiksi Aasian markkinoilla.

Pakkasvarastot ovat sianlihan osalta koko Euroopassa varsin maltilliset, vaikka tammikuussa on ollut nähtävillä nousua. Kauppa ei ole käynyt alkuvuonna odotetulla tavalla, ja tavaraa virtaa varastoihin varsin isoilla volyymeilla.

Menestyimme kotimassa vuonna 2023. Tuotteemme kävivät hyvin kaupaksi niin kotimaassa kuin viennissä.

NAUTA

TEKSTI: Markku Hirvijärvi, johtaja, lihaliiiketoiminta & vienti- ja teollisuuskauppa, Atria Suomi Oy

Euroopan haasteellisuus näkyy myös kotimaassa

Euroopassa varastotasot ovat edelleen korkealla tasolla lajitelmissa, vaikka tuotantomäärä on pudonnut selkeästi vuoden 2023 aikana. Kulutus on valitettavasti laskenut melkein samaa vauhtia tuotantomäärän pudotuksen kanssa. Markkinan haasteellisuus näkyy edelleen arvo-osa- ja lajitelmakaupassa. Alkuvuonna varsinkin fileiden ja paistien

kauppa käy nihkeästi muutenkin, mutta nyt hiljentymä on jopa syvempi kuin aiemmin.

Kuivuus Etelä-Euroopassa, ja markkinatilanteen haasteellisuus yleisesti, ajoi naudan tuotantomäärät Euroopassa rajun laskuun. Ennusteet näyttävät nyt vuoden 2023 osalta naudan tuotannon laskevan koko Euroopassa noin -5 prosenttia. Suomessa tuotanto oli hieman kasvussa +2 prosentilla.

Tuotantomäärien lasku näyttää jatkuvan vuonna 2024, mutta oletamme laskun hidastuvan Euroopassa loppuvuotta kohti. Markkinan oletamme taantuvan ja tervehtyvän Euroopassa Q4/2024 - Q2/2025 aikana, jos kulutuksen lasku pysähtyy kesään mennessä.

Kotimaassa vuosi 2023 oli hyvä vuosi monella tavalla. Markkinaosuutemme kasvoi ja volyyminamme oli H1/2023 aikana hyvä, kun arvioimme koko ketjua valmisteisiin asti. Haasteita alkoi nousta enemmän H2/2023 aikana, ja haasteet tuntuvat jatkuvan H1/2024 aikana. Euroopan markkinan haasteellisuus näkyy myös kotimaassa. Varastotasot

Eritoten Japanin ja Etelä-Korean kauppa kasvoi niin volyymissa kuin arvossa hienosti. Vastasimme markkinan kove-neihin haasteisiin oikeilla toimenpiteillä. Tuottavuuden ja volyymin hallinta koko ketjussa ovat olleet oikean suuntaisia, ja ne ovat pienentäneet markkinasta tulevia vaurioita selkeästi. Tuottavuuden kehitystyötä on myös jatkettava. Markkina ei anna anteeksi, jos menettämme kilpailukykyämme.

Kilpailu VK ja FS sektoreilla kiristyy ja edullisia eriä ulkomaista lihaa ostetaan maahan nyt jopa vähittäiskaupan hyllyille. Onneksi lajitelmien hintatasoissa on nähtävillä pilkahdusta positiivisen suuntaan. Hienoa on, että myös Japanin kauppa näyttää jatkavan positiivista kehitystään H1/2024. Muut näytävän jatkavan melkein samoilla, mutta kotimaan VK ja FS sektorit ovat edelleen hintapaineessa. Valmisruoat ja lihavalmisteet suorittavat markkinassa edelleen varsin hyvin, ja toivotaan näiden suoritusten jatkuvan vuoden 2024 ajan.

Atrian alkutuotanto palkitsi ansioituneita tiloja Liha-akatemiassa

**LIHA-
AKATEMIA**

ATRIA
TUOTTAJAT

2024

Onnea palkitut tilat ja kiitos kaikille osallistujille!

Atria Sika

Vuoden sikaverkosto / Årets nätverk
Pig Hill Ab, Munsala

Vuoden ympäristöteko
Pirteä Porsas Oy, Vehmaa

Vuoden rehupartneri
Santeri Mäkinen, Ilmajoki

Vuoden rehuyhteistyökumppani
Honkaporsas Oy, Honkajoki

Atria Siipi

Aktiivinen toimija
Katteluksen Broiler Oy, Lapua

Esimerkillinen tuottaja
J.K. Knuttila Oy, Ilmajoki

Vuoden nuorikkokasvattaja
Torkon Tila, Ylistaro

Atria Nauta

Erinomaisten maitorotuisten
sonnien kasvattaja
Ala-Fossin Tila, Ilmajoki

Erinomaisten maitorotuisten
sonnien kasvattaja
Koskisen tila, Pöytyä

Erinomaisten maitorotuisten
sonnien kasvattaja
Tanskasen Tila, Polvijärvi

Erinomaisten liharotuisten
sonnien kasvattaja
Ahingon Tila, Pyhäjärvi

Erinomaisten maitorotuisten
hiehojen kasvattaja
Kallion Tila, Nivala

Erinomaisten liharotuisten
hiehojen kasvattaja / Utmärkt
uppfödare av köttraskvigor
Juthmans Gärd, Närpiö

Erinomainen vasikkakasvattaja
Ylösen Tila, Siilinjärvi

Erinomainen vasikkakasvattaja
Ylä-Savon Terni Oy, Kiuruvesi

Erinomaisten pihvivasikoiden tuottaja
Hautakorven Tila, Karvia

Erinomaisten pihvivasikoiden tuottaja
Viljamaan Tila, Sievi

Erinomaisten pihvivasikoiden tuottaja
Juonolan Tila, Konnevesi

Erinomaisten maitotilan
ternivasikoiden kasvattaja
Humalajärven Tila, Toivakka

Erinomaisten maitotilan
ternivasikoiden kasvattaja
Mustaojan Tila, Parikkala

Erinomaisten maitotilan
ternivasikoiden kasvattaja
Kailaniemen tila, Asikkala

VUORISEN TILALLA

15.–21.1.

Isän jalanjäljissä maatalousyrittäjäksi

Sikalan työt hoituvat Vuorisen tilalla isä-tytärparin saumattomalla yhteistyöllä. Viikon aikana urakoitiin lumitöitä, opiskeltiin, huollettiin tilan kalustoa, löydettiin yhteistä aikaa arjen keskellä ja ehdittiin sitä sunnuntaina hieman levätäkin.

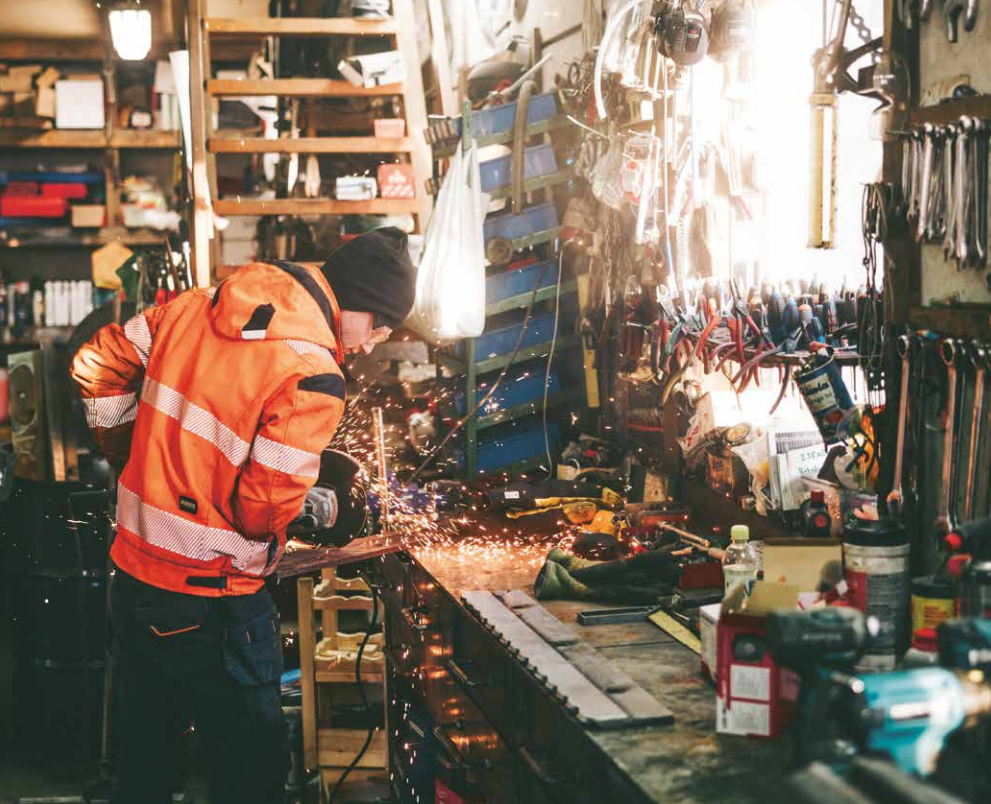

TUOTTAJAN VUOSI

Viikko tilalla -juttusarjassa seurataan neljän tilan arkea eri vuodenaikoina. Jokainen tila esittäytyy vuorollaan Atria Tuottajat -lehdessä ja loput kolme kertovat viikkonsa kuulumiset nettisivuilla.

Lue, miten viikko eteni muilla tiloilla:
atriatuottajat.fi/viikkotilalla

ASiantuntijan silmin

Nuorissa yrittäjissä on tulevaisuus

Vuorisen tilalla toiminta jakautuu pääasiassa kahdelle toimialalle: lihasian tuotantoon ja koneurakointiin. Mika-isä vastaa pääasiassa urakointipuolesta, ja tytär Annika sikalasta. "Nuori ja lupaava" on termi, millä usein kuvataan nuorta menestyvää henkilöä. Annikan kohdalla nuori pitää hyvin paikkansa, mutta lupaava on hänen kohdallaan varsin alimitoitettu kuvaus. Nuoresta iästään huolimatta Annika on nimitäin vastannut eläinten päivittäisestä hoidosta tilalla menestyksekkäästi jo pidemmän aikaa. Kun eläintenhoitoon lisätään Annikan kyky yhdistää kesken olevat opiskelut päivittäiseen työhön, osoittaa hän sellaista alaan sitoutumista ja sisukkuutta, mitä harvoin näkee. Erinomainen esimerkki siitä, miten oikealla asenteella ja tasapainoisella elämäntilalla pystyy yhdistämään työn ja opiskelun.

Kotieläintilalla eläinten päivittäinen hoito on varsin ratkaisevassa roolissa koko tilan toiminnassa ja johtuen monista vaatimuksista, se on myös erittäin vastuullista työtä. On hienoa nähdä nuoria, jotka uskaltavat omistautua maatalouden alalle. Annika on juuri siitä esimerkki, miten nuoret voivat vaikuttaa positiivisesti maatalouden tulevaisuuteen ja sen julkisuuskuvaan. Annikasta huokuu tasapainoisuus ja rauhallinen asenne. Siitä voi kaikki ottaa oppia, kun haasteet ja stressi painavat päälle.

Maatiloilla työt jakautuvat perinteisesti sukupolvien välillä niin, että vanhemmat auttavat töissä niin kauan kuin jaksavat, ja nuoret ottavat vastuuta siinä vaiheessa, kun pystyvät. Näin tapahtuu myös Vuorisen tilalla. Toivotamme sekä nuorelle että vanhemmalle sukupolvelle oikein hyvää jatkoa.

Kim Tarvonen
aluepäällikkö
A-Tuottajat Oy

VUORISEN TILA

YRITTÄJÄ:

Tilaa pyörittää isäntä Mika Vuorinen. Tytär Annika Vuorinen on jo isosti tilan pyörittämässä mukana. Suunnitteilla on maatalousyhtymän tekeminen lähitulevaisuudessa.

TUOTANTOSUUNTA: Lihasila

PERUSTETTU:

Tila on perustettu 1914, mistä lähtien tilaa on pyörittänyt kolme sukupolvea. Nyt on menossa neljäs, joka on tehnyt sukupolvenvaihdoksen viimeksi 2006.

ELÄINTEN/PELTOJEN MÄÄRÄ:

1500 lihasikaapaikkaa, peltoa on viljelyksessä 245 hehtaaria.

MUUTA ERITYISTÄ:

Lihasilkojen lisäksi tilalla työllistää ympärivuotinen koneurakointi. Perheeseen kuuluu äiti Jaana, perheen yläkouluikäiset kaksoset Ville ja Vilma sekä koirat Ukko ja Patu.

MAANANTAI

Päivän työt alkoivat jo yöllä, kun Annika ja tilan työntekijät Joni ja Jukka lähtivät auraamaan edellisillan aikana sataneita lumia. Aikaisen aamun koittaessa Annika kävi nopeasti katsomassa sikalassa, että kaikki on kunnossa ja siirtyi sen jälkeen koulun penkille Ilmajoen maatalousoppilaitokseen. Jukka meni aurausten jälkeen täyttämään kaukolämpölaitokselle hakeasemaa. Joni jatkoi aurausta vielä metsäautoilla, johon oli myös tilattu sekä auraukset että puuautot, jotta päästiin hakemaan puut teiden varsilta. Mika aloitti aamunsa noin kello 8.00 aikoihin. Hän lähti perheen koiran Ukon kanssa huoltamaan tilan huoltoautoa, hakemaan varaosia traktoreihin Seinäjoelta ja katsomaan edellisyksynä vahingoittunutta puimuria korjaamolle Kurikkaan. Iltapäivällä Annika meni koulun jälkeen sikalaan, jossa tehtävälustalla olivat jokapäiväiset ruokinnan seuraukset, kolaukset, kuivikkeiden levittelyt ja virikkeiden jako. Lisäksi ruokkijalle laitettiin aamupäivällä Koskenkorvalta A-Rehulta tulleet OVR-liemimäärät ylös, jotta ruokkija tietää sillojen olevan taas täynnä. Illalla uni maistui pitkän päivän jälkeen.

TIISTAI

Aamu alkoi rapsakassa pakkassäässä sikalan kierrolla. Jukka kävi täyttämässä hakeaseman ja Joni lähti auraillemaan vielä muutamia vähän kauempana olevia metsäautoiteita puuautoille auki. Sillä välin Annika, Mika ja tilan "vanha isäntä" Pekka putsaili lietesäiliön

ympärystän lumesta, jotta lietesäiliön pressukatteen päältä pääsevät lumet valumaan pois. Kaivuri- ja traktoraurauskalusto oli hyvä väline tähän, mutta jonkun verran jäi myös lapiohomia. Iltapäivällä Annika ja Joni lähtivät ajamaan yhden aurattavan kiinteistön pihasta lumet pois. Tämän jälkeen Annika meni vielä sikalaan askareille, jossa päivän normihommien lisänä oli uusien postissa tulleiden tuotantotarvikkeiden paikoilleen järjestelyä sekä pari lääkittävää sikaa. Tällä välin Mika ilmoitti iltapuhteinaan vielä seuraavalla viikolla lähtevät teuraat sekä tilasi yhdelle osastolla uudet porsaat.

KESKIVIikko

Talvinen aamu lähti käyntiin monenmoisella asialla. Jukka oli käynyt jo heti aamusta täyttämässä kaukolämpölaitoksen hakeaseman ja Joni lähti päivystäjän käskystä aurailemaan ekstrareittejä. Mika vuorostaan kiersi aamusta sikalan, sillä Annika lähti jo aamusta ajelemaan kohti Jyväskylää ja Atrian 100 Nuorta tuottajaa -koulutusta, jossa päivän teemana oli "Johtajuus ja minä johtajana". Annikan ollessa Jyväskylässä Mika oli vaihtanut jauhomyllyyn seulat, ja iltapäivästä miehet olivat yhteistuumin huoltaneet auraukustoa pajan puolella. Illalla Annika palasi hyvillä mielin kohti sikalaa ja askareita, sillä koulutuksesta tarttui monia tietoja mukaan. Lisäksi oli mukavaa nähdä taas muitakin koulutukseen osallistujia. Annikan hoitaessa askareita Jaana ja Mika löysivät kiireisen talven keskeltä yhteistä aikaa ja kävivät perheen koi-

rien kanssa "köpsöttelemässä" läheisellä pururadalla.

TORSTAI

Aamu alkoi hyvin normaaliin tapaan: Annika kiersi sikalan ja lähti kouluun. Jukka kävi taas täyttämässä hakeaseman, ja samoihin aikoihin Mika ja Joni veivät traktorin huoltoon Kauhajoelle. Torstaina vaihtui myös Jukan ja Mikin välinen auraukspäivystysvuoro eli Mikalla alkoi päivystys ja Jukka vaihtoi vapaalle. Iltapäivällä Annika kävi koulusta päästyään tulomatkalla A-Kaupassa hakemassa muutamia puuttuvia tuotantotarvikkeita ja suuntasi kohti askareita. Tiivistesiilo oli ruvennut päivän aikana takkuamaan: ruokkija ei saanut tiivistettä. Ongelma onneksi hoitui nopeasti, sillä pienellä siilon alaluukun naputtelulla homma lähti taas pyörimään. Ilta keräiltiin voimia tulevaa yötä varten, sillä taas oli luvattu lunta sen verran, että auraamaan oli lähdettävä.

PERJANTAI

Auraamaan lähtivät yöllä Mika, Annika ja Joni. Aamun koittaessa Annika lähti suoraa aurauksilta kouluun ja muilla aurauksilla jatkui vielä hetken. Kun tiet ja pihat oli saatu aurattua, Mika ja Joni hakivat vielä eilen viedyn traktorin huollosta ja menivät lepäilemään. Annika tuli koulusta ja meni sikalaan hoitamaan päivän askareet. Askareilla on aina rutiininomaisesti samat tehtävät: kolaukset, kuivittelu, virikkeiden jako ja ruokinnan seuraukset sekä muuntelu tarpeen mukaan. Eli jos ruuhi on

nuoltu aivan puhtaaksi, kyseiselle venttiilille lisätään vähän ruokinnan määrää tai vaihtoehtoisesti, jos ruuheen on jäänyt liemirehua niin kyseiseltä venttiililtä vähennetään ruokinnan määrää. Lisäksi huomasi, että vanhan puolen tuloilma puhallin oli mennyt rikki. Mika soitti huoltomiehelle, joka lupasi tulla vaihtamaan sen heti seuraavalla viikolla.

LAUANTAI

Aamu alkoi kello 7.00 aikoihin. Annika kävi aamusta katsomassa, että sikalassa on kaikki kunnossa. Tämän jälkeen lähettiin paikalliselle kaukolämpölaitokselle ajamaan haketta Annikan ja Mikin toimesta. Päivän urakka saatiin päättämään viiden aikaan iltapäivällä, jonka jälkeen Annika hoiti vielä sikalassa päivän askareet ja lisäksi merkkasi ja leimasi noin puolet seuraavana päivänä lähtevistä sioista. Illalla vietettiin aikaa ystävien ja perheen kanssa.

SUNNUNTAI

Viikon viimeinen päivä meni pitkän viikon jälkeen rauhallisesti. Aamusta touhattiin perheen kanssa, siivoiltiin tuvalla ja vietettiin yhdessä aikaa. Tällainen aika jää usein vähäiselle kiireiden keskellä. Päivällä sikala kutsui ja teurasauto saapui iltapäivästä, joten Annika ja Mika merkkasivat ja leimasivat yhdessä loput lähtevistä sioista. Askareetkin hoidettiin ennen teurasauton tuloa yhteistuumin. Teurasauton lastauksen jälkeen pestiin lastauskäytävä ja laskeskeltiin vielä ensi viikolle ilmoitettavia sikoja. ■

TEKSTI: Hanna Pehkonen, viestintätoimisto Selander

Kohti soijaton sianlihantuotantoketjua

Atrian soijattoman sianlihantuotantoketjun kehitys on ottanut askeleen eteenpäin, kun A-Rehu on tuonut tarjolle soijattomat porsasrehut ja soijattoman rehustuksen.

Utjärveläisen **Arttu Laitisen** sikalasta on lähtenyt syksystä asti lihasikalaa soijattomalla rehulla ruokittu ja porsaita. Tilan arjessa muutos ei ole juuri näkynyt.

– Meille tuli muutama rehusiilo lisää ja olemassa oleviin viljasiiloihin vaihdettiin yhteen ohran tilalle herne, Laitinen kertoo.

A-Rehun tiivisteet vaihtuivat soijattomiin, ja uusina komponentteina tulivat mukaan A-Rehun ohravalkuaisrehu (OVR) ja kuivattu herne.

– Tietysti aina kun siirrytään uuteen, on pieniä alkuhaasteita, mutta niistä on selvitty yhteistyössä A-Rehun rehuaasiantuntijoiden kanssa. Kun ruokinta uusien komponenttien myötä muuttui, on pitänyt kokeilemalla hakea reseptiä, joka sopii meidän possuillemme parhaiten, Laitinen sanoo.

Porsaiden kasvu on pysynyt ennallaan ja ruokintakustannukset ovat samanlaiset tai hiukan alhaisemmat kuin ennen, hän kertoo. Myös Laitisen porsaat vastaanottava lihasikala on sitoutunut soijattomaan ruokintaan, joten lopputuloksena on ilman soijaa tuotettua sianlihaa.

A-Rehun sikarehujen kehityspäällikkö **Kimmo Kytölä** näkee tulevaisuuden, jossa Atrian sianlihapaketissa on merkintä ”Tuotettu ilman soijaa”.

– Lihasioista valtaosa ei syö enää soijaa ollenkaan. Kun pyrkimys on täysin soijattomaan ketjuun, tarvitaan porsaat ja emakotkin soijattomalle rehustukselle. Ensimmäinen tila meillä aloitti siirtymisen soijattomaan ruokintaan lähes neljä vuotta sitten, hän kertoo.

LAAJA VALIKOIMA SOIJAN KORVAAJIA

Soija on ollut pitkään kantava valkuaislähte sikojen rehustuksessa sekä rouheena että soijaproteiinina. Soijatäydennykseen perustuvassa ruokinnassa soija voi kattaa sian koko elinkaaren aikaisesta valkuaisen tarpeesta jopa 15 prosenttia ja porsaiden rehustuksessa vieläkin enemmän. Yhtä korvaajaa sille ei ole rehuihin löydetty.

– Se on useamman raaka-aineen paletti: on OVR, rypsipohjaisia valkuaisia, palkokasveja, sekä vehnä-, maissi- ja perunaproteiinia. Näistä käytetään sekä hinnallisesti että laadullisesti sopivimmaksi nähty yhdistelmä, Kytölä sanoo.

Kun soijaa ei käytetä rehuissa, lihan tuotannon hiilijalanjälki pienenee ja

luontokato vähenee. Samalla valkuaisomavaraisuus ja huoltovarmuus paranevat.

– Olen tyytyväinen, että tähän lähettiin mukaan tilana ja ketjuna. Meillä tämä on lisännyt ruokinnan kotimaisuusastetta ja vienyt sitä ympäristöystävällisempään suuntaan. On tosi hieno asia, että tällaisissa asioissa mennään eteenpäin, ollaan kehityksessä mukana ja toteutetaan parannuksia niin kuin niitä tällä alalla pystytään toteuttamaan, Laitinen sanoo. ■

FAKTA

Laitisen tilan porsaiden soijaton liemiruokinta koostuu:

- kotimaisesta viljasta
- herasta (sivutuote Vaalan juustolalta)
- kotimaisesta herneestä
- ohravalkuaisrehusta (A-Rehu valmistaa OVR:n hyödyntäen Anoran tuotannon sivutuotteena syntyviä raaka-aineita)
- A-Rehun tiivisteistä ja täysrehusta

 TEEMA: VASTUULLISUUS

Vastuullisuus on tuottajien arkea

Vastuullisuus on päivän sana, ja vaikka tuotantosuunnat eroavat toisistaan, on niiden vastuullisuustoimenpiteissä paljon samaa. Huomioon on otettava monta osa-aluetta: ilmasto, luonto, talous ja sosiaalinen vastuu. Miten vastuullisuus siis näkyy eri tuotantosuunnissa? Tuottajat kertovat.

TEKSTI: Milla Annala, Kind Company

”Emotuotanto sopii Suomen vuodenkiertoon”

Toisen polven maatilalliset Mari Kärki-Puustinen ja Urho Puustinen ostivat vuonna 2011 emotilan perikunnalta. Navettavalkea Oy on ollut vuodesta 2012 luomutila.

Pariskunta emolehmitila on alun perin toiminut MTT:n tutkimustilana. Kun tilan yrittäjä kuoli vuonna 2010, pariskuntaa pyydettiin auttamaan tilan hoitamisessa.

– Siitä se ajatus sitten lähti, että pitäisikö meidänkin tehdä tilasta ostotarjous. Navettavalkea Oy on perustettu maaliskuussa 2011. Aloimme kasvitalasta karjatilaksi vastoin yleistä kehitystä, **Urho Puustinen** pohtii.

Navettavalkeassa on noin 105 poikimista maaliskuu-toukokuussa. Emot ja vasikat pääsevät viettämään kesää naudalle lajityypillisesti laitumelle.

– Nautojen jalostamisesta huolimatta, käyttäytymismallit ovat edelleen olennaisia. Laitumella eläimet liikkuvat laumassa ja ne saavat tarvittavan ravinnon, kivennäisliisillä. Emoilla kiiman kierto ja tiinehtyminen toteutuvat luonnostaan – sonni on paras oikean kiiman ”haistaja”. Vasikatkin oppivat sosiaalista käyttäytymistä laumassa, **Mari Kärki-Puustinen** kertoo.

VASTUULLISUUS OSANA YRITYS TOIMINTAA

Vastuullisuus näkyy Navettavalkeassa niin investoinneissa kuin lisäkoulutuksissa. Pyrkimyksenä on parantaa eläinten ja henkilöstön hyvinvointia.

– Tänä vuonna investoimme navetan peruskorjaukseen, teemme makuuparret sekä uusimme hoito- ja poistuskarsinat. Tämä vaikuttaa hoitajien työskentelymukavuuteen eläinten kanssa.

Viime vuonna investoimme navetan maalämpöön ja valaistukseen sekä aurinkopaneeleihin parantaaksemme tilan energiatehokkuutta.

Työohjeet, aikataulut sekä koulutautuminen auttavat henkilöstöä jaksamaan, mikä edistää myös eläinten hyvinvointia.

– Haluamme tukea naudan lajityypillistä käyttäytymistä eli pyrimme ajattelemaan asioita enemmän nautojen näkökulmasta. Tähän haluamme panostaa yhä enemmän.

AVOIMILLA OVILLA TIETOA MAATILOJEN TOIMINNASTA

Navettavalkea järjestää muun muassa avointen ovien päiviä. Ihmiset ovat hyvin kiinnostuneita siitä, mitä maataloilta tapahtuu.

– Esittelemme mielellämme toimintaamme alan opiskelijoille, kuluttajille ja muille kiinnostuneille. Vierailuiden aikana kiinnitämme erityistä huomiota hygieniaan sekä siihen, miten vierailut olisivat eläimille mahdollisimman stressittömiä.

Erityisesti lasten vierailut ovat liikuttavia.

– On ihanaa nähdä, kuinka nautat rauhoittaa lasta. Nämä ovat tosi merkityksellisiä kokemuksia. Lasten kautta viesti maatalon tapahtumista ja eläimistä kulkeutuu kotiin ja huoltajille. Olemme saaneet ihania palautteita siitä, mitä lapset kertovat kotona maatalon tapahtumista. Tämä on meidän tapamme tehdä kuluttajatyötä, Mari päättää. ■

KOLME VINKKIÄ

- 1** Pihvivasikoiden vastuullinen tuottaminen: jalostussonnit valitaan huolella ja huonoista emoista uskallettava luopua. Pidämme huolta koko tuotantoketjusta kasvattamalla elinvoimaisia vasikoita.
- 2** Taskulaskin, kynä ja vihko ovat yrityksen tärkeimmät työvälineet. Muistiinpanot ja toiminnan suunnittelu. Tilan kannattavuutta pitää seurata aktiivisesti.
- 3** ”Näin meillä on aina tehty” -ajattelu rosikkeen. Pohditaan asioita yhdessä neuvojien kanssa ja vaihdetaan kokemuksia kollegoiden kanssa. Tämä on tärkeää sekä eläinten hyvinvoinnin ja karjan kehittämisen että peltoviljelyn kannalta. Kollegoiden tapaaminen on olennaista jaksamisen näkökulmasta.

”Olemme investoineet tilan energiatehokkuuteen.”

TEKSTI: Milla Annala, Kind Company

”A-Rehun OVR-rehu toimii”

Timo Heikkilä on viidennen sukupolven yrittäjä Heikkilän tilalla, jossa sikoja on pidetty jo 100 vuoden ajan. Suuren emakkosikalan vastuullisuutta on kehitetty jo pitkään.

Heikkilän tilalla syntyy 6 prosenttia Suomen porsaista, ja tila työllistää 25 henkilöä. **Timo Heikkilän** mukaan sikatilan johtamisessa tärkeintä on huolehtia henkilöstön hyvinvoinnista kuten muissakin yrityksissä.

– Tämän yrityksen tuote on elävä porsa, joten niiden hyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeää. Samalla myös niiden hoitajien täytyy voida hyvin ja olla tyytyväisiä työhönsä. Olemme velvollisia huolehtimaan myös ympäristötämme. Tällä hetkellä tilamme päästöt (haju, CO₂) ovat erittäin pienet tuotettua yksikköä kohden.

PORSASMÄÄRÄT OVAT KASVANEET A-REHUN OVR-RUOKINNALLA

Tilan emakot ja porsaasat tarvitsevat ravintoa tuottaakseen hyviä jälkeläisiä sekä saavuttaakseen tarvittavan painon ennen eteenpäin siirtymistä. Kahdeksan kiloisen porsaasat jatkavat matkaansa välikasvattamoon, ja 30 kiloisen lihakasvattamoon.

– Aloitimme soijan korvaamisen porsaiden ruokinnassa välikasvattamossa toukokuussa 2022. Emakoiden osalta aloitimme tammikuussa 2023. Oletuksemme oli, että OVR:n (ohravalkuaisehu) avulla tuotantotulokset pysyisivät samoissa lukemissa, ja näin on käynytkin välikasvatuksen kohdalla. Emakkojen kohdalla porsastuotanto on kasvanut soijalla ruokkimiseen verrattuna. Olemme positiivisesti yllättyneitä tästä tuloksesta.

Ennen A-Rehun OVR:n käyttöönottoa oli epäilyksiä siitä, että pystyykö pienen porsaan suolisto hyödyntämään rehua samalla tavalla kuin soijaa, mutta tulokset puhuvat puolestaan.

– Pyrimme vuoden 2024 aikana kokonaan soijattomaan ruokintaan. Näin myös ruokinnan ympäristövaikutukset pienentyisivät.

VASTUULLISUUS ON MONEN ASIAN SUMMA

Yli 30 vuoden aikana sikatilalla on vastattu moniin haasteisiin kuluttajien ja muiden sidosryhmien suunnalta.

– Hajuhaitat, vesistön suojele, sikojen hyvinvointi – näihin kaikkiin olemme onnistuneet löytämään ratkaisuja yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Maataloudessa nopea reagoiminen tarkoittaa yleensä myös isoa hintalappua, ja se tietenkin syö kannattavuutta. Siksi harakit investoinnit ovat tärkeitä.

Heikkilä kiittelee puolisoaan Johanna tilan henkilöstöhallinnon hoitamisesta.

– Hän on iso syy siihen, miksi työntekijämme viihtyvät meillä. Pyrimme pitkiin työsuhteisiin, koska silloin pystymme kehittämään toimintaamme parhaiten. Pitkään työssä olleilla on hiljaista tietoa, jota ei voi rahalla ostaa.

Vastuullisuudesta säädetään laissa, mutta Heikkilä pitää tätä minimitasona: – Tämä työ on sydämen asia, ja siksi pohdin paljon sitä, miten tätä työtä voisi tulevaisuudessa tehdä vieläkin paremmin. ■

KOLME VINKKIÄ

- 1** Kun vastuullisuuden ottaa huomioon pitkäjänteisesti kaikissa päätöksissä, niin sen kustannukset pysyvät kohtuullisina.
- 2** Laissa säädetty vastuullisuuteen liittyvät asiat ovat minimitaso, mikä pitää huolen siitä, että kaikki tekevät vähintään sen. Tulevaisuudessa tilojen menestyminen voi olla siitä kiinni, että kuka tekee hieman paremmin ja enemmän kuin toinen.
- 3** Pysy uteliaana, selvitä ja tutki. Tällä tavalla kehitystä tapahtuu huomaamatta.

”Emakkojen kohdalla porsastuotanto on kasvanut soijalla ruokkimiseen verrattuna.”

TEKSTI: Milla Annala, Kind Company

”Käytämme kotimaista energiaa”

Ylistaron Untamalassa sijaitsevan Mikko ja Antti Yliluoman pyörittämä broilerimunittamon ja -kasvattamo lämpenevät kotimaisella energialla. Suuret energiainvestoinnit maksavat itsensä takaisin pienentyneinä kustannuksina.

Ensimmäisen kerran Yliluoman kasvattamorakennus sekä munittamon lämpenivät kotimaisella energialla vuonna 2009, kun hakelämpö korvasi öljyn.

– Vuonna 2009 otimme käyttöön lämmityskontit, ja vuonna 2018 munittamon kontti korvattiin kiinteällä lämpökeskusrakennuksella. Uusi kasvattamorakennuksemme valmistui helmikuussa 2023, ja molempien kasvattamoiden yhteinen kiinteä lämpökeskusrakennus valmistui marraskuussa 2023. Tällöin luovuimme kokonaan lämmityskonteista, **Mikko Yliluoma** kertoo.

Myös vuonna 2021 valmistunut viljakuivaamo toimii kotimaisella energialla.

– Teimme niin, että siirsimme munittamon vanhan 500 kWh:n lämpökattilan kasvattamolle ja investoimme munittamon yhteyteen 1 MWh:n kattilan, josta riittää lämpöä myös viljakuivaamolle. Tällä hetkellä näyttää siltä, että tilan toimintojen lämmitykseen kuluu vuositasolla 3000 kuutiota haketta.

Polttoaineena käytettävä puu tulee Yliluoman tilalle karsittuna rankana, ja jonkin verran puuta saadaan myös omasta metsästä.

– Puut kuivuvat tontillamme 1,5 vuotta, minkä jälkeen haketamme rangoista noin 1–4 kuukauden tarpeen vuoden ajan mukaan.

SÄHKÖÄ AURINGOSTA

Munittamoon sähköä tuottavat katolle ja maatelaisiin asennetut aurinkopaneelit.

– Ennen investointia laskimme tarkasti, että teho riittää munittamon tarpeisiin. Varsinkin kesäisin aurinko paistaa sopivassa kulmassa aurinkopaneeleihin useita tunteja päivässä. Silloin munittamon on omavarainen sähkön suhteen huomattavan osan vuorokaudesta.

Yliluoma kehottaa tilallisia rohkeasti pyörittelemään eri lämmitysmuotojen hyötyjä ja miinuksia. Varsinkin takaisinmaksuajoissa voi olla suuriakin eroja.

– Tällaiset investoinnit ovat suuria ponnistuksia tiloille, vaikka niistä saisikin suurta hyötyä esimerkiksi kustannusten pienenyksellä pitkällä aikavälillä. Jos itsellä on epävarma olo, kannattaa olla yhteydessä ammattilaisiin, joilta lukujen pyörittely onnistuu.

KULUTTAJAT TOIVOVAT VASTUULLISUUTTA

Broileritiloilla vastuullisuus näkyy niin eläinten hyvinvoinnista kuin ympäristön huolehtimisena. Tärkeää on myös tilallisten jaksaminen, jotta kotimaista ruokaa on saatavilla myös tulevaisuudessa.

– Vastuullisuus konkretisoituu meille hallinnollisten päätösten kautta. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö arjessa näitä asioita pohdittaisi myös ilman erillistä ohjausta. Pienet muutokset arjessa vievät meitä kohti entistä vastuullisempaa toimintaa. ■

KOLME VINKKIÄ

- 1 Investointeja kannattaa suunnitella pitkällä aika välillä, näin kustannukset eivät kasva kohtuuttoman suuriksi.
- 2 Vastuullisuutta koskevat muutokset kannattaa sovittaa omaan toimintaan sopiviksi, silloin niistä tulee pysyviä toimintamalleja.
- 3 Omien toimintatapojen kriittinen tarkastelu missä voisimme parantaa? Monesta pienestä parannuksesta tulee isompi potti ajan kanssa.

”Tilan toimintojen lämmitykseen kuluu vuositasolla 3 000 kuutiota haketta.”

TEKSTI: Milla Annala, Kind Company

”Herneen viljely parantaa valkuaisomavaraisuutta”

Toisen polven broileritilallisen sekä viljelijän Jaakko Kankaan mukaan ympäristö- ja ilmastoasioiden huomioiminen liiketoiminnassa on tätä päivää.

Valkuaisomavaraisuuden kehittäminen vastaa moniin maataloutta koskeviin odotuksiin ja tavoitteisiin. Sen lisäksi, että viljelijä hyötyy herneen viljelystä, se parantaa myös valkuaisomavaraisuutta.

– Nykyisessä epävakaassa maailmassa huoltovarmuus on tärkeää, ja sitä edistää esimerkiksi kotimaisen valkuaisen käyttö eläinten ruokinnassa. Suomen ilmastossa ja maaperässä hyvin kasvavien kasvien hyödyntäminen ruokinnassa pienentää myös ympäristön kuormitusta, koska lannoitus ja tuontivalkuaisen määrä vähenevät, **Jaakko Kangas** kertoo.

Tuontisoijan viljelyyn liittyy monia ympäristöongelmia riippuen viljelyalueesta sekä käytetyistä viljelymenetelmistä. Lisäksi logistiikka tuo kuluja ja päästöjä. Siksi kotimainen valkuainen on ympäristöystävällisempi ja taloudellisempi vaihtoehto.

– Herne toimii Suomessa hyvin esikasvina muille viljoille, ja kasvukausiinkin riittää tuottamaan hyvän sadon.

HERNEELLÄ PITKÄAIKAISSA ETUJA

Herneen lisääminen viljelykiertoon tekee viljelystä kustannustehokkaampaa.

– Esikasvivarvoa on vaikea laskea, mutta pidän sitä taloudellisesti merkittävänä. Monipuolistamalla viljelykiertoa voi säästää lannoite- ja kasvinsuojelukuluissa muiden viljojen suhteen useampana vuonna, mikä pienentää tuotantokustannuksia.

Teollisten lannoitteiden vähentäminen viljelystä on parempi maaperälle ja ympäristölle, ja tähän tarkoitukseen palkoviljat kuten herne sopivat todella hyvin.

– Koska herne ei välttämättä tarvitse lannoitusta, sen viljely kuormittaa vähemmän ympäristöä kuin muiden viljakasvien viljely, minkä lisäksi herne parantaa viljelykiertoa. Monipuolinen kasvivalikoima edistää myös ympäristön biodiversiteettiä.

SOPIMUSVILJELIJÄNÄ SADON SAA VARMASTI MYYDYKSI

Kangas on ollut A-Rehun herneen sopimusviljelijä kolmen vuoden ajan.

– A-Rehu kasvatti merkittävästi herneen markkinaa, kun tuontisoijan käyttöä esimerkiksi broilerin rehussa haluttiin vähentää. Tämä on myös asia, josta kuluttajat usein haluavat tietää eli paljonko soijaa linnuille syötetään. Nykyisin kotimainen valkuainen korvaa noin puolet käytetystä tuontisoijasta eläinten ruokinnassa.

Kankaan mukaan sopimusviljelijänä voi luottaa siihen, että herneen saa varmasti myydyksi, ja vielä takuuhintaan.

– Meidän tilallamme on pulaa siiltilasta, minkä vuoksi on tärkeää saada sato eteenpäin joutuisasti. Olen ollut tyytyväinen myös A-Rehun laatuhyvityksiin. Viime syksyn märkyys aiheutti haasteita herneen puinnille, mutta onnistuimme puimaan koko sadon haasteista huolimatta. ■

KOLME VINKKIÄ

- 1 Herneen kasvupaikan valinta – oikealla maaperällä voidaan varmistaa herneen hyvä kasvu ilman typpilannoitteita. Liian kevyessä maassa viljely voi vaikeuttaa puintia.
- 2 Kasvinviljelijänä kannattaa viljellä sitä mille on kysyntää. Näin sadon saa syksyllä nopeasti eteenpäin.
- 3 Viljelyn kannattavuuden seuraaminen eli tuotantokustannusten ja tuoton seuraaminen tarkalla silmällä.

”Nykyisin kotimainen valkuainen korvaa noin puolet käytetystä tuontisoijasta eläinten ruokinnassa.”

Sopimus- viljelijä minimoii riskit ja hyötyy kehittämisestä

A-Rehu tekee vuosittain satoja sopimuksia viljelijöiden kanssa. Sopimustuottajat ovatkin toiminnan tukiranka, jossa kumppanuus tuottaa hyödyn niin ostajalle, tuottajalle kuin koko alalle.

Viljelysopimuksia solmittiin viime vuonna enemmän kuin koskaan aikaisemmin. A-Rehun hankintapäällikkö **Taneli Marttila** pitää tähän yhtenä suurimpana syynä sopimuksen tarjoamaa ennakoitavuutta ja luotettavuutta. – Viljelysopimukset takaavat satokasveille varman ja ennakoitavan menekin takuuhinnan turvin. Sopimustuotannon avulla A-Rehu pystyy turvaamaan tuottajilleen varman menekin ja takaa kilpailukyisen minimihinnan ilman hintakattoa, mies kiteyttää.

TAKUUHINTA TUO KETJULLE LÄPINÄKYVYYTTÄ

Marttilan näkemyksen vahvistaa osallaan ilmajokelainen viljelijä **Timo**

Kankaanpää, joka on ollut A-rehun sopimusviljelijänä jo noin kymmenen vuoden ajan.

– Käytännössä se takaa vähimmäishinnan, jonka tulevasta sadostaan voi saada. Tämä takaa sen, että voi laskea tilan tulo- ja menoarviota hyvissä ajoin. Ja jos hinta on myyntihetkellä korkeampi, se kuitenkin maksetaan. Tämä on järkevää molemmille osapuolille.

Takuuhinta on jokaiselle yksittäiselle viljelijälle merkittävä asia, mutta Kankaanpään mukaan myös koko maanviljelyalalle.

– Se tuo koko ketjulle läpinäkyvyyttä ja on selkeä kädenojennus ostajan puolelta. Hinnat voivat vaihdella kausittain paljonkin. Takuuhinnan avulla pahimmilta riskeiltä vältytään. Toinen selkeä

sopimusviljelijän etu Kankaanpään mielestä on sadon varma menekki.

– Markkinatilanne mikä tahansa, niin sato ostetaan. Kolmas tärkeä asia on se, että laadusta maksetaan. Se kannustaa tuottamaan laadukasta viljaa.

Kankaanpää löytää sopimusviljelijän eduista myös itselleen tärkeän hyödyn. Koskenkorvan tehtaan läheisyydessä kun asuu.

– Toki tehtaan läheisyys vaikutti, mutta totta kai myös sopimusehdot ja toimituksen sopimisen helppous, joka luo joustoa arkeen.

”HALUAN OLLA YKSI LENKKI KOTIMAISESSA RUOKAKETJUSSA”

Kankaanpää viljelee 120 hehtaarin kasvi-
viljelytilaa. Alkamassa on nyt kuudestois-

SOPIMUSVILJELIJÄNÄ SAAT ENEMMÄN

- **Varma menekki sadollesi.** Varmistamme sopimusviljelijöillemme viljan menekin ja hyvän hinnan kaikissa markkinatilanteissa. Takuuhinta kaikille viljelykasveille.
- **Aina listahintaa parempi ostohinta.** Sopimusviljelijänämme nautit aina listahintaa paremmasta ostohinnasta. Esimerkiksi suorille viljanviljelysopimuksille listahintaa parempi hinta ja suurijyväisten kauralajikkeiden lajikelisä. Kysy lisää!
- **Hyvitys paremmasta laadusta.** Tarjoamme aina sekä viljoille että herneelle sopimusviljelijän laatuextran normaalin laatuhyvityksen lisäksi. Esimerkiksi valkuashinnoittelu kaikilla viljalajeilla, ja herneelle vain suorilla sopimuksilla.
- **Korotettu hinta elintarvikekelpoisesta viljasta.** Välitämme elintarvikekelpoisen viljan lähimmälle leipomolle tai vientiin, mikäli hinta on näin sopimusviljelijälle parempi.
- **Varastointikorvaus palkitsee.** Maksamme viljan varastoinnista lisäkorvauksen sovitun kauppahinnan päälle.
- **Sopimus joustaa +25 %.** Satosi onnistuessa hyvin nautit sopimuslistasta myös sopimuksen ylittävältä osalta.
- **Emme sakota.** Ymmärrämme säiden tuomat riskit viljelijälle, emmekä sakota koskaan sadon mahdollisesti epäonnistuesssa.
- **Maksuton viljaerien analysointi.** Laatu on tärkein kriteerimme.
- **14 pv:n maksuaika.** Maksamme kaikki tehtaillemme tai välivarastoillemme ostamamme viljat aina kahden viikon kuluessa.
- **Ennakkotilityksien maksu kuluitta jo viimeiset 20 vuotta.** Jopa samana päivänä.

ta kevät päätoimisensa viljelijänä. Pääla-
jikkeina ovat ohra, kaura, vehnä ja rypsi.

– Nyt on mielenkiintoinen kokeilu
ruisvehnän kanssa. Keväällä sitten nä-
kee kannattaako kokeilu.

Uusia viljelykasveja kokeillaan, kos-
ka ostajalla on niihin kiinnostusta. On-
han se markkinapaikka kokeilla uusia
viljelykasveja, jos ostaja osoittaa niihin
kiinnostustaan, mies toteaa.

Timo Kankaanpäälle A-Rehun toi-
minnassa on hänelle tärkeä ideologi-
nenkin puoli, jossa haluaa olla mukana.

– Olen intohimoinen kotimaisen ruu-
an puolesta puhuja. Atria ketjun kun-
nianhimoinen tavoite, olla täysin ko-
timainen ruokaketju, on arvostettava.
Haluan olla yksi lenkki siinä, ja auttaa
osaltani sen toteutumista.

KEHITYSTYÖ VILJELIJÄN TUKENA

Taneli Marttila muistuttaa, että A-Rehu ei
ole vain viljan ostaja, vaan myös kehitys-
organisaatio, joka tuottaa vuosittain pal-
jon tietoa viljelyn tueksi.

– Pystymme tarjoamaan asiantuntevan
henkilöstömme osaamisen sekä konk-
reettisia viljelyohjeita. A-Rehu panos-
taa viljelyn kehitystoimintaan vuosittain
merkittävästi. Tämä tuotettu tieto on täy-
sin ilmaista sopimustuottajallemme. So-
pimusviljelijöille tarjoamme myös ilma-
sia oppaita esimerkiksi herneviljelystä.

Marttila muistuttaaakin edelleen eri vil-
jalajikkeiden lisäksi palkokasvien vilje-
lystä.

– Herne on erikoiskasvi, jolla on omat
erikoistuneet markkinansa. Hernettä
viljeltiin viime kasvukaudella noin 44 tu-

hannen hehtaarialalla, mikä on enem-
män kuin koskaan aiemmin tilastohis-
toriaa tarkastellen. A-Rehun tavoitteena
on tuottaa soijavapaita rehuja, mikä ta-
kaa vakaan herneen kysynnän. Olemme
näin aktiivisesti mukana kehittämässä
ja edistämässä kotimaista valkuaiustu-
tanta. ■

VILJAKAUPAN JA KASVIN- VILJELYN AMMATTILAISET

Ota yhteyttä viljakauppaamme,
p. 010 316 8012
tai täytä tarjouspyyntö-
lomake osoitteessa
atriatuottajat.fi/viljakauppa

Broilerin tuotantoa Hollannissa

Hollanti tuottaa siipikarjanlihaa noin 900 miljoonaa kiloa vuodessa. Kotimaan päivittäistavarakauppoihin tuotettu broileri on kaikki hidaskasvuista, kun taas vientiin tuotetaan broileria perinteisellä tavalla. Mikä on saanut aikaan tämän muutoksen viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana?

”Meidän lähtötasomme on aivan eri kuin Hollannissa tai muualla Euroopassa.”

Hollanti on tunnettu maatalouden tehokkuudesta, erityisesti siipikarjanlihan tuotannossa. Vaikka maa-ala on vain 1/8 Suomen pinta-alasta, se tuottaa noin kuusinkertaisen määrän siipikarjanlihaa. Perinteinen tuotantotapa pyrkii tuottamaan siipikarjanlihaa mahdollisimman tehokkaasti. Untuvikkoja on laitettu 20–22 kappaletta neliölle ja harvennettu vähintään kerran. Harvennuksessa tautisulku avataan ja bioturva vaarantuu. Eläintautien lisäksi tämä lisää salmonella- ja kampylobakteririskiä.

Antibioottien käyttö on ollut varsin tavallista ja ESBL:n esiintyminen kananlihassa korkea. Märät pehkut ja lintujen jalkapohjasyöpymät ovat olleet suuri ongelma. Tuottajilla ei ole ollut pitkäaikaisia sopimuksia, mikä on johtanut lyhytjänteiseen tuotantoon.

TAIDOKASTA PAINOSTUSTA

Eläinsuojelujärjestöt ja vasemmistosiiven poliitikot alkoivat 2010-luvun alussa vaatia broilerituotannon tehokkuuden alentamista ja eläinten hyvinvoinnin huomioimista. Todellinen päämäärä on kuitenkin eläintuotannon lopettaminen.

Nämä tahot aloittivat voimakkaan mediakampanjan parhaaseen katselu-

ja kuuntelu-aikaan sekä televisiossa että radiossa. Taidokkaat ”tietoiskut” paljastivat broilerin nopean kasvun aiheuttaman kärsimyksen, heikot kasvatusolosuhteet ja runsaan antibioottien käytön. Kauppaketjuja syytettiin vuorotellen eläinrääkkäyksestä

”Antibioottien käyttöä emme voi enää vähentää, koska niitä ei ole käytetty yli kymmeneen vuoteen.”

Kauppaketjut pelkäsivät, että asiakkaat äänestävät jaloillaan. Ne alkoivat vaatia siipikarja-alalta toimia tämän tilanteen muuttamiseksi. He laskivat, että kananlihan osuus elintarvike- ja hyödykemarkkinoista on niin pieni, ettei sen vuoksi ole järkevää menettää asiakkaita. Kaikki päivittäistavaraketjut sitoutuivat siirtymään hitaasti kasvavaan broilerihybridiin ja saatiin aikaiseksi ”Huomisen kana” -konsepti, missä esimerkiksi neliökuormaa alennettiin neljällä kilolla ja päiväkasvu rajattiin maksimissaan 50 g/pv elopainoa. Kilpailuvirasto ei hyväksynyt tätä, vaan jokaisen kauppaketjun oli luotava oma konseptinsa.

SIIRTYMINEN LAAJAPERÄISEMPÄÄN TUOTANTOON

Erilaisia konsepteja alkoi syntyään, ja päiväkasvurajat alenivat. Samalla muut vaatimukset lisääntyivät. Nyt suositaan pääasiassa yhtä kasvatusmallia, ”Beter Leven 1 star” -konseptia. Siinä edellytetään hidaskasvuisen broilerihybridin lisäksi vähintään 56 päivän kasvatusaikaa, maksimissaan 25 kilon neliökuormaa sekä katettua ulkoilutilaa. Tuottajilla on mahdollisuus tehdä viiden vuoden tuotantosopimuksia. Vientiin tuotetaan edelleen perinteisesti, mutta kotimaan markkinoille tuotetaan pelkästään konseptikanaa. Ainoan poikkeuksen tekevät suurtalouskeittiöt ja yksityiset liha-kaupat.

Broilerin kokonaistuotanto ja -kulu- tus ovat jonkin verran laskeneet. Konseptimallin tuotantokustannus on 42 prosenttia korkeampi ja ympäristövaikutukset noin 20 prosenttia suuremmat. Antibioottien käyttö on vähentynyt, mutta ei loppunut. Broilerin hyvinvointiparametrit antavat ristiriitaista tietoa; esimerkiksi hitaasti kasvavilla broilereilla on erilaisia jalkaongelmia jopa enemmän kuin perinteisesti tuotetuilla.

Konseptiin siirtyneet tuottajat ovat pääosin tyytyväisiä. Tuotanto ja broilerin hoito koetaan helpommaksi. Lisäksi turvaa antavat pitkät sopimukset, joita aikaisemmin ei juuri ole ollut. Tietty tulotaso taataan, kun ulkoilutilat on rakennettu. Myös uusia kanaloita on rakennettava, jotta tuotantomäärä pysyy riittävällä tasolla. Pankit suhtautuvat myönteisemmin konseptituotantoon investoimiseen kuin normituotantoon.

Jos kuluttajat saisivat valita, 90 prosenttia ostaisi perinteisesti tuotettua, edullisempaa kanaa. Konseptoinnissa mentiin kuviteltu parempi hyvinvointi edellä. Ympäristövaikutuksia ei juuri ajateltu, mutta nyt niihin on herätty. Pinta-alaltaan pieni maa joutuu tuomaan yhä enemmän rehuraaka-aineita ulkomailta. Myös lisääntyneestä lanasta täytyy päästä eroon.

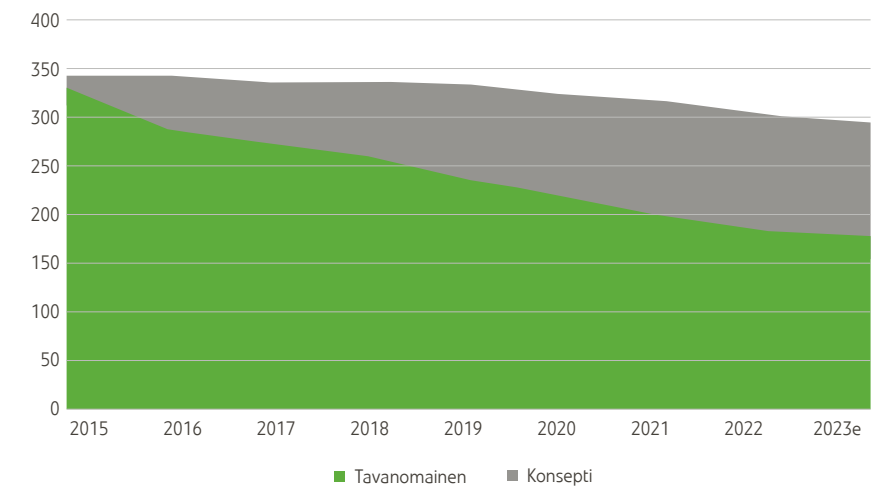
MITEN MEILLÄ?

Elinkeino selvittää parhaillaan yhdessä Luken kanssa hidaskasvuisen broilerihybridin vaikutusta hyvinvointiin, tuotantokustannuksiin sekä ympäristövaikutuksiin Suomen olosuhteissa. Lisäksi selvitetään vaikutusta saantoihin ja lihanlaatuun. Meidän lähtötasomme on kuitenkin aivan eri kuin Hollannissa tai muualla Euroopassa.

Antibioottien käyttöä emme voi enää vähentää, koska niitä ei ole käytetty yli kymmeneen vuoteen. Jalkapohjasyöpymiäkään emme juuri voi enää vähentää, nekin ovat melkein nollassa. Kaikilla broilerituottajilla on jo pitkät tuotantosopimukset. Lisäksi pyrimme vähentämään entisestään broilerituotannon ympäristövaikutuksia, emme lisäämään niitä.

Eräs hollantilainen kollega lausautti joku vuosi sitten, kun vierailimme atriailaisella broileritilalla: ”Te teette täällä sitä normituotantona, mihin me yritämme päästä hikihatussa.” ■

BROILERIEN LUKUMÄÄRÄ (MILJ. KPL/V) TUOTANTOTAVOITAIN 2015–2023 HOLLANNISSA

Lähde: statista.com ja Nepluvi

Lisää hyvinvointia, vähemmän päästöjä

Kolme osakasta ja yksi merkittävä missio: edistää vastuullisuutta tilalla kaikin mahdollisin, taloudellisesti kannattavin keinoin. Niistä on Vehmaalla sijaitseva Pirteä Porsas Oy tehty.

Avainsana Pirteän Porsaan toiminnassa on vastuullisuus, joka emakkosikalan tapauksessa tarkoittaa hyvinvointia eläimiä ja ihmisiä sekä mahdollisimman pientä kuormitusta ympäristölle.

– Niillä toimilla, joita tilalla tällä hetkellä toteutetaan, ilmastopäästöt saadaan tuotua todella alhaisiin lukemiin, toteaa **Jyrki Heilä**, yksi Pirteän Porsaan kolmesta yrittäjästä.

Hän sekä **Jari Kaskinen** ja **Matti Isola** ovat olleet mukana toimin-

nassa tilan perustamisvuodesta 1996 lähtien, jolloin lähekkäin asuvien tilallisten voimat yhdistyivät ja Pirteä Porsas sai alkunsa. Tänä päivänä 12 työntekijää vastaa tilan 1600 emakon kasvusta ja hyvinvoinnista.

”Pirteän Porsaan ideologia on toteuttaa tuotanto ympäristön ehdoilla.”

Tilan erityisyys liittyy samalta tontilta löytyvään biokaasulaitokseen, jota Jari, Jyrki ja Matti pyörittävät Biopir Oy:n nimellä. Biokaasulaitoksessa emakkosikalan lannat muuttuvat sähköksi ja lämmöksi tilan käyttöön, ja laitoksen ansiosta polttoöljy on pystytty korvaamaan uusiutuvalla energialla. Eivätkä biokaasulaitoksen positiiviset ympäristövaikutukset ulotu ainoastaan uusiutuvan energian hyödyntämiseen:

– Kun lanta menee välittömästi käsittelyyn, sen varastoinnista syn-

tyvät ilmastopäästöt vähenevät, Jyrki selittää.

Biokaasulaitoksen päivittäiset tehtävät ovat pääasiassa Jarin vastuulla. Hälytysten seuranta ja kuittaamista, toiminnan tarkkailua sekä huoltotoimenpiteitä – vaikka laitos on pitkälti automatisoitu, se vaatii säännöllistä seuranta.

RAVINTEET HYÖTYKÄYTTÖÖN

Tila sijaitsee Saaristomeren valuma-alueella, ja niinpä fosforia, jota erityisesti lannasta eriytetty kiintoaines sisältää, kuljetetaan tilalta valuma-alueen ulkopuolelle. Kotieläinten lannasta fosforia löytyy suhteellisen paljon.

– Näin pystymme siirtämään 60–70 prosenttia fosforista sellaisille alueille, missä sitä tarvitaan. Olemme kaikki olleet biokaasutoiminnassa mukana jo pitkään, ja sitä kautta ajatus ravinteiden kierrätyksestä on kulkenut mukana, Jyrki selittää.

Monet tilan työvaiheet on mietitty vastuullisuuden kannalta aivan loppuun asti. Koska tila sijaitsee Jyrkin sanoin ”kylän perukoilla”, lietettä kuljettiin aiemmin siirtovaunuilla, mutta nykypäivänä se kulkee neljä kilometriä pitkää, maanalaista putkilinjaa pitkin.

– Noin kilometrin välein maan pinnalle nousee putki, jonka avulla pys-

tymme levittämään lietteestä jäävän nesteosan pelloille, Jyrki toteaa.

Kun liete siirtyy paikasta toiseen putkea, eikä tietä pitkin, polttoainepäästöjä on pystytty pienentämään merkittävästi.

VAPAAPORSITUS OSA VASTUULLISUUTTA

Toinen tärkeä teema Pirteän Porsaan yrittäjille ympäristöasioiden ja päästöjen vähentämisen ohella on eläinten ja ihmisten hyvinvointi. Kaikki tilan emakot ovat porsineet vapaaporsituksessa vuoden 2020 alusta lähtien, ja tilalla toimii showroom, jossa ulkopuoliset pääsevät tutustumaan vapaaporsituksen käytäntöihin.

”Lanta muuttuu sähköksi ja lämmöksi tilan käyttöön.”

– Eläimillä on enemmän elintilaa vapaaporsituksen ansiosta, ja ne pääsevät liikkumaan vapaammin. Emakoiden ruokahalu on kasvanut, ja niiden fysiikka pysyy aiempaa paremmassa kunnossa, Jari Kaskinen, toinen tilan osakkaista selittää.

Kun tilalla toteutettiin vapaaporsituksen vaatimia uudistuksia, laajenivat samalla myös työntekijöiden taukotilat. Tilan yrittäjät ajattelevat, että työntekijöihin panostaminen näkyy lopulta myös eläinten hyvinvoinnissa.

– Väljistä taukotiloista löytyy jopa saunomismahdollisuus, ja kesäkuumalla tila on puolestaan jäädytetty. Panostamme laadukkaisiin työvaatteisiin ja suojaimeihin ja haluamme myös tukea työntekijöiden harrastuksia. Tämä tarkoittaa esimerkiksi kuntosalikortin tarjoamista, Jari toteaa.

JUURET TUTKIMUSHANKKEESSA

Pirteän Porsaan esimerkillinen toiminta ei ole jäänyt vaille huomiota, vaan tila on palkittu vastuullisista teoistaan Liha-akatemiassa. Mutta mistä kipinä vastuullisuuden kehittämiseen on saanut alkunsa?

– Olimme mukana Agrisymbioosi-tutkimushankkeessa, jonka tavoitteena oli hiilineutraalin sianlihan tuotannon edistäminen. Hanke auttoi ymmärtämään, millä toimilla voisimme eniten vaikuttaa omalta osaltamme, Jyrki kuvailee.

Pirteän Porsaan ideologia onkin toteuttaa tuotanto ympäristön ehdoilla:

– Kaikki sellaiset toimenpiteet, jotka vähentävät ympäristön kuormitusta on tehtävä, jos ne ovat taloudellisesti kannattavia, Jyrki tiivistää. ■

Vastuullisuusindeksi edistää kestäväää toimintaa

Atria Sika -ketju on pilotoinut vastuullisuusindeksointia, joka ei ainoastaan mittaa, vaan luo mahdollisuuden kehittää kotieläintilojen toimintaa.

Atria Sika -ketju on rakentanut vuoden verran vastuullisuusindeksiä, joka toimii välineenä kokonaisvastuullisuuden mittaamiseen ja parantamiseen. Indeksijärjestelmä on rakennettu 37 sikatilan pilottiryhmässä, ja tulokset tarjoavat arvokasta tietoa kestävään toiminnan edistämiseen.

Mukana on ollut porsastuotantotiloja, välikasvattamoita, lihasikaloita ja yhdistelmätiloja. Näiden tilojen osuus Atrian sikaketjun tuotannosta on noin 25 %, Atria Sian johtaja **Tuomas Viita** kertoo.

Indeksiä laskettaessa tietoja yhdistettiin useista eri tietolähteistä.

Meillä on ollut käytössämme muun muassa Atrian järjestelmät, tuotannon seurantaohjelmat ja Sikava. Järjestelmistä puuttuvaa tietoa on kerätty myös erillisen kyselyn avulla, alkutuotannon vastuullisuuspäällikkö **Teija Paavola** taustoittaa.

KATTAVAA MITTAUSTA MONIPUOLISESTI

Vastuullisuusindeksi koostuu kolmesta keskeisestä osa-alueesta: luontovaiku-

tuksista, taloudellisesta ja sosiaalisesta vastuullisuudesta sekä eläinten hyvinvoinnista. Mittareita on yhteensä 36, mutta niiden käyttö vaihtelee tilakohtaisesti ja toimintatavoista riippuen.

Esimerkiksi, jos tilalla ei ole peltoviljelyä, niin tähän liittyviä mittareita ei käytetä, Paavola kertoo.

”Indeksiä laskettaessa tietoja yhdistettiin useista eri tietolähteistä.”

Vastuullisuusindeksi laskettiin jokaiselle tilalle erikseen ja suhteutettiin käytettävissä oleviin mittareihin. Kokonaisindeksistä 40 prosenttia muodostuu luontovaikutuksista, 20 prosenttia taloudellisista ja sosiaalisista mittareista ja 40 prosenttia eläinten hyvinvointimittareista.

Pilottiryhmän tulosten keskiarvolle asetettiin vastuullisuusindeksin lähtötaso 100. Tilakohtaiset vastuullisuusindeksien tulokset vaihtelivat 81 ja 131 välillä.

VASTUULLISUUSINDEKSI

Atrian kehittämä vastuullisuusindeksi on kotieläintilojen toiminnan mittaus- ja kehittämismalli, joka kattaa luontovaikutukset, sosiaalisen vastuullisuuden ja eläinten hyvinvoinnin. Tämä malli on vastaus ruokajärjestelmän globaaleista haasteista nousuviin kehittämistarpeisiin, kuten ilmastonmuutokseen, luontokadon torjuntaan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Indeksillä vahvistetaan Atrian ruoantuotantoketjun yhtenäisyyttä, parantaa tiedonvaihtoa ja tekee näkyväksi tuottajien vastuullisuustyön merkityksen elintarvikeketjussa. Lisäksi Vastuullisuusindeksi mahdollistaa tuottajien oman vastuullisuusraportoinnin, esimerkiksi rahoittajille suunnattuna.

REHUSTUS YKSI MERKITTÄVIMPIÄ OSA-ALUEITA

Rehustus on yksi merkittävimmistä tekijöistä vastuullisuusindeksissä, sillä se vaikuttaa kaikkiin osa-alueisiin.

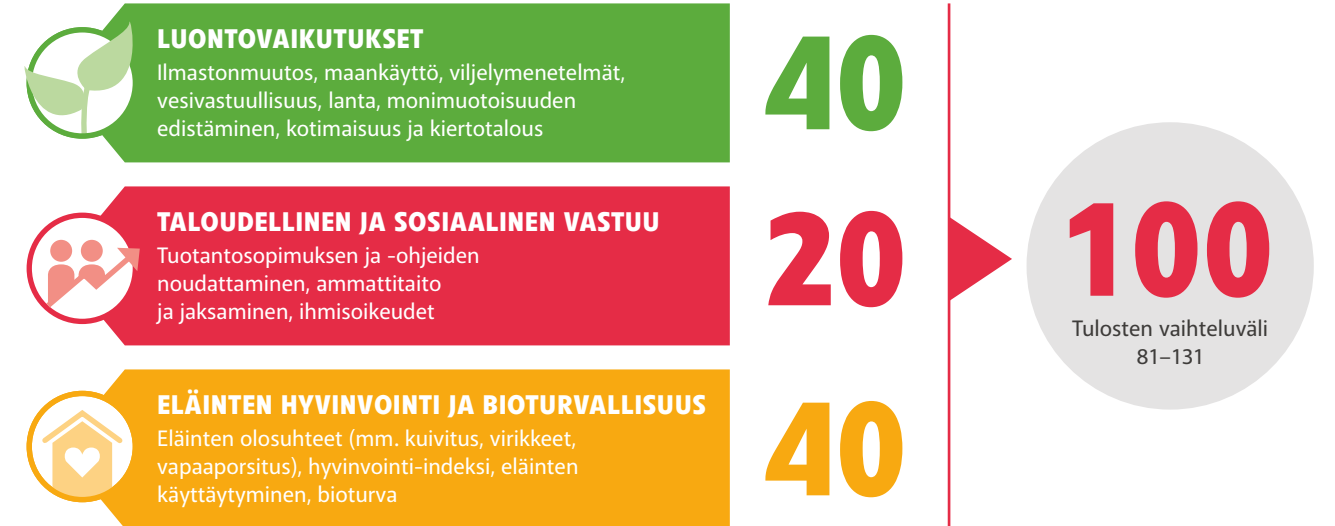
Optimoidulla rehustuksella vähennetään luontovaikutuksia ja kiertotaloutta, ja se liittyy myös eläinten hyvinvointiin ja ihmisoikeuksiin.

Rehustuksen lisäksi tärkeitä indeksiin vaikuttavia asioita ovat lantaketjun toimet, Sikavan hyvinvointidata, hännänpurennan esiintyminen ja kuolleisuus sekä bioturvallisuus. Tulokset käydään läpi tilakohtaisesti, ja kehittämiskohteet valitaan yhdessä.

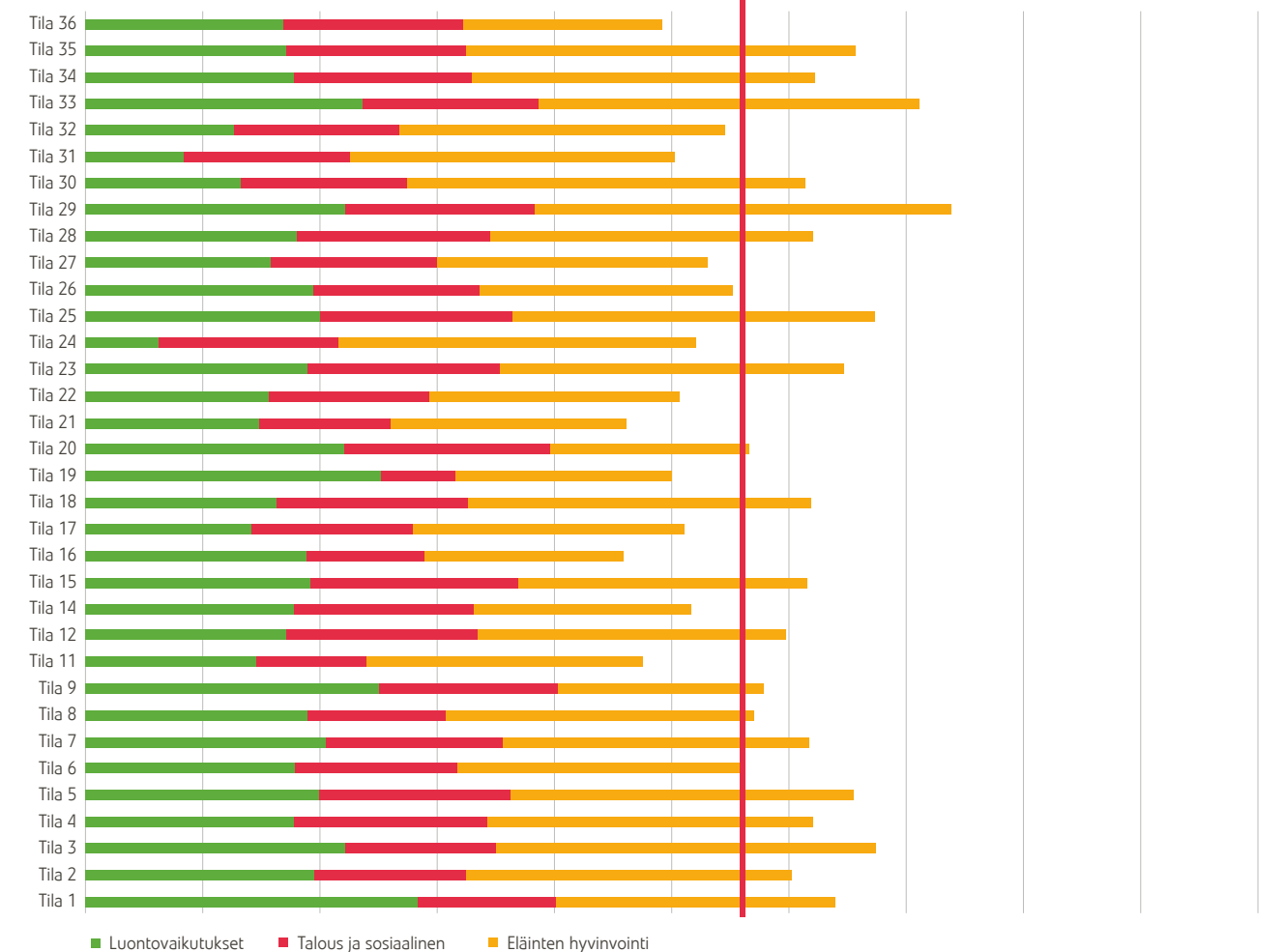
Vastuullisuusindeksiä kehitetään datan laadun sekä kattavuuden näkökulmasta.

Mallin jatkokehittämisessä mittareita voidaan muuttaa, lisätä ja poistaa. Tavoitteena on toistaa indeksilaskenta vuosittain, jotta kehittyminen saadaan näkyville. Vuoden 2024 aikana vastuullisuusindeksin rakentaminen aloitetaan myös nauta- ja broileriketjuissa, Paavola kertoo. ■

VASTUULLISUUSINDEKSI OSA-ALUEET, SISÄLTÖ, PAINOTUKSET JA PILOTTIRYHMÄN TULOS

VASTUULLISUUSINDEKSI JA OSA-ALUEET

Atria Sika -ketjun pilottiryhmän tilakohtaiset tulokset osa-alueittain (punainen viiva = kokonaisindeksin keskiarvo). Yksittäisiä mittareita yhdistelemällä voidaan todeta pilottiryhmän hallitsevan luontovaikutuksia mm. edistämällä kiertotaloutta ja ravinnehuoltovarmuutta: tilojen rehustuksen kotimaisuusaste on erittäin korkea ja tiloista reilusti yli 90 % käyttää eläinten ruokinnassa elintarviketeollisuuden sivuvirtoja. Tiloista yli 70 % luovuttaa lantaa kasvintuotantoon toisille tiloille ja yli 90 % käyttää lannan hyödyntämisessä parhaita ravinnehävikin minimoivia levitysmenetelmiä.

Tila 10 poistettu kuvasta yhden osa-alueen puuttumisen vuoksi. Kaksi tilaa esitetään yhtenä tilana käytännön syistä.

Isärodulla on suuri merkitys sikaketjun kilpailukykyyn

Kolmirotuohjelman isärodulla on suuri merkitys niin porsas- kuin lihasikatuotantoon. Rotujen säännöllisellä testaamisella varmistetaan sikaketjun kilpailukykyinen eläinaines. Vuoden 2023 lopussa valmistuneiden isärotukokeiden tuloksissa löydettiin eroja rotujen välillä, mutta myös asioita, joita täytyy ratkoa ennen lopullista päätöstä.

Finnpig teetti peräkkäin kaksi isärotujen vertailukoetta, jotka tehtiin arialaisilla tiloilla vuosien 2021–2023 aikana. Ensimmäisessä kokeessa testattiin rinnakkain Topigs Norsvin durocin ja DanBred durocin tuotanto-ominaisuuksia, teurassaantoa ja lihanlaadullisia ominaisuuksia. Näistä jatkoon valittiin DanBred duroc. Toisessa isärotuvertailussa selvitettiin Topigs Norsvin Tempin (Tempo) ja DanBred durocin (duroc) välisiä eroja.

Porsaiden emärotuna oli Atria Sika-ketjun käyttämä emärotu TopigsNorsvin hybridi (TN70). Kokeen porsaat olivat siis kolmirotuporsaita. Isärotuvertailukokeen tekeminen kestää noin vuoden ajan, alkaen emakoiden tiineytämisestä jatkuen aina koeleikkuihin ja laadullisiin mittauksiin saakka. Tempo-duroc vertailun tulokset valmistuivat loppuvuodesta 2023.

TEMPON JÄLKEÄISIÄ SYNTYI ENEMMÄN

Koe käynnistyi marraskuussa 2022, kun TN70 hybridimakot tiineytettiin yhdellä porsastuotantotilalla Tempo ja duroc -karjujen siemenellä. Kokeeseen syntyi noin 115 pahnua kahden viikon aikana. Porsaat merkattiin ennen pahnueiden tasausta eri värisillä korvamerkeillä. Koetilanteen vakioimiseksi emakoiden ja porsaiden ruokinta ja olosuhteet olivat samanlaiset.

Tuloksissa huomattiin pientä eroa pahnuekoossa (taulukko 1). Tempo

TAULUKKO 1. TULOKSIA PORSITUKSESTA

	Tempo	Duroc
Pahnueita	58	57
Elävänä syntyneet, kpl	967	926
Elävänä syntynyt /pahnue, kpl	16,7	16,2
Kuolleena syntynyt /pahnue, kpl	0,8	1,1
Kuolleisuus ennen vieroitusta, %	9,1	10,7

TAULUKKO 2. ROTUVERTAILUKOKEEN JÄLKEÄISTEN TULOKSET VÄLIKASVATTAMOSSA

	Tempo	Duroc
Porsaita seurannassa	408	442
Alkupaino, kg	8,1	8,0
Loppupaino, kg	29,7	26,7
Päiväkasvu, g	462	397
Rehuhyötysuhde, MJ/kasvukg	17,5	16,4
Rehuhyötysuhde, RY/kasvukg	1,82	1,71

TAULUKKO 3. ROTUVERTAILUKOKEEN TULOKSET LIHASIKAVAIHEESSA

	Tempo	Duroc
Lihaskoja	389	481
Alkupaino, kg	29,1	27,2
Loppupaino, kg	121,8	122,3
Päiväkasvu, g	1 114	1 109
Rehuhyötysuhde MJ/ME /kg	24,68	24,99
REhuhyötysuhde Ry/kg	2,59	2,61
Teuraspaino, kg	90,5	90,4
Ruhon liha- %	58,5	59,2

pahnueiden elävänä syntyneiden porsaiden määrä oli 0,5 porsasta pahnueita kohden enemmän kuin durocilla. Sama havainto on käytännön pilottitiloilla. Kokeessa rotujen välisissä vieroituspainoissa ei kuitenkaan huomattu eroa.

VÄLIKASVATUSVAIHEESSA SUURIMMAT EROT

Välikasvattamossa porsaat jaettiin roduittain ruokintaventtiileille. Porsaat ruokittiin A-Rehun liemiruokintakonseptin suositusten mukaan. Noin kuusi viikkoa kestäneessä välikasvatusvaiheessa Tempo porsaat kasvoivat duroc porsaita nopeammin (taulukko 2). Duroc porsaiden rehuhyötysuhde oli hieman parempi, mutta sen selittää heikommasta kasvusta johtunut matalampi loppupaino. Kokonaisuutena Tempo porsaat olivat porsastuotantotilalle parempi vaihtoehto.

LIHASIKAVAIHEESSA EROT PIENENIVÄT

Lihaskakoe tehtiin tuttuun tapaan Honkalan tilalla. Lihaskalassa imisät ja leikot jaettiin omille venttiileille rodu mukaan. Ruokinta oli kaksivaiheinen, A-Rehun konseptin mukainen, lähes vapaa liemiruokinta, jossa päiväkohtainen maksimiannos oli noin 34 MJ. Tempo porsaiden alkupaino lihasikavaiheen alussa oli suurempi kuin duroc porsaiden (taulukko 3). Sikojen päiväkasvu oli rodusta ja sukupuolesta riippumatta erittäin korkea. Merkittävä ero löydettiin lihakkuudessa. Erityisesti Tempo leikkojen lihakkuus oli selvästi alhaisempi kuin durocien. Kokeessa havaittiin, että Tempo sikoja ei voi ruokkia samalla tavalla kuin duroceja tai niiden lihakkuus heikkenee. Honkalan tilalla tehtiin rotuvertailun jälkeen toinen koe, jossa ruokintaa rajoitettiin 32 megajouleen päivässä. Rajoittamisella saatiin nostettua lihakuutta selvästi.

Yleisesti ottaen Tempo sioilla oli vähemmän lihantarkastusmerkintöjä ja vähemmän herkkyyttä hännänpurentaan. Koko ketjun kannalta Tempo on varteenotettava vaihtoehto, mikäli lihakkuus saadaan pysymään hyvällä tasolla. Se vaatii kuitenkin muutoksia tuotantotapaan. ■

Laidunten merkitys emolehmien pitoikään

Emolehmien eri pitotavat ja niiden vaikutus emolehmien pitoikään ja sitä kautta tuotannon kannattavuuteen on huolettanut jo pidempään. Erityisesti kovien tarhojen ja kivikkoisten laidunten merkitys sorkkaterveyteen on huolestuttanut. Opinnäytetyössä selvitettiin laidunten ja jaloittelutarhojen vaikutusta emolehmien jalkaterveyteen ja pitoikään tarhakasvatuksessa, peltolaitumilla ja merenrantalaitumilla (Laidunten ja jaloittelutarhojen vaikutus emolehmien jalkaterveyteen ja pitoikään, Saana Hyvönen, 2024.). Selvitykseen osallistui kymmenen emolehmätilaa Pohjois-Pohjanmaan alueelta.

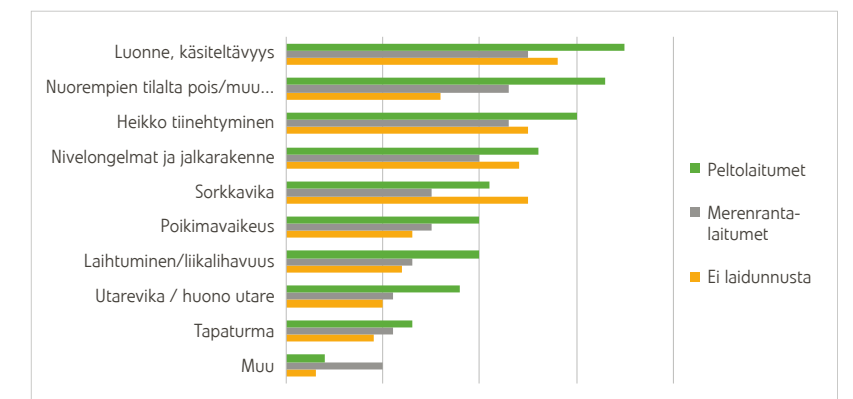
Tarkasteluun valittujen emolehmätilojen poistoikä ei ollut suurta eroa eri tilatyyppeiden välillä. Korkein poistoikä 8 vuotta on merenrantalaitumilla olleilla emolehmillä, kun taas matalin 5,2 vuotta peltolaitumilla olleilla emolehmillä. Ei-laiduntavilla emolehmillä poistoikä oli 6 vuotta, joka on aavistuksen korkeampi peltolaitumella olleisiin emolehmiin verrattuna.

Pitotavasta riippumatta yleisin poistosyy tilojen vastausten perusteella on luonne ja käsiteltävyys. Nivelongelmat ja jalkarakenne ovat neljänneksi yleisin poistosyy, joka korostuu peltolaitumilla olevilla emolehmillä. Tämä oli alkupe- räiselle oletukselle vastakkainen havainto. Poistosyynä sorkkaviat ovat viidenneksi yleisin poistosyy, joka korostuu ei-laiduntavilla emolehmätiloilla, kuten saattoi olettaa. Tämä johtuu luultavasti siitä, että emolehmit oleskelevat pitkiä aikoja kovapohjaisilla alustoilla, mikä ei ole hyväksi emolehman sorkkaterveydelle. Merenrantalaitumilla olevilla emolehmillä nivelongelmat, jalkarakenne ja sorkkaviat ovat harvinaisempien poistosyiden joukossa.

Käytetty aineisto oli pienehkö, joten kovin suuria eroja tutkimuksessa ei saatu aikaan, eikä varmoja johtopäätöksiä pysty tekemään. Mielenkiintoinen havainto oli, että merenrantalaitumilla olevilla emolehmillä poistoikä on korkein ja jalkoihin liittyviä ongelmia on vain vähän. Merenrantalaitumia on pidetty ankarina olosuhteina eläimille, mutta saadut tulokset viittaavat päinvastaiseen. Merenrantalaitumilla eläimillä on runsaasti tilaa liikkua, mikä ylläpitää niiden hyvää kuntoa ja eläimillä on mahdollisuus valita helpokulkuisin kulkureitti itselleen.

Emolehmien laidunnusta suunniteltaessa kannattaa ottaa huomioon laitumen riittävä pinta-ala sekä hyvät ja selkeät kulkureitit, joita pitkin eläinten on helppo kulkea. Hyvä kulkureitti on pehmeä, kivetön ja kuiva. Se on myös merkitty selkeästi ja se on myös väljä, jotta eläimillä ja ihmisillä on tilaa väistää toisiaan. Hyvällä laitumella on syötävää riittävästi ja se on myös kuiva sekä pitävä. Laitumella ei saisi olla vaikeakulkuisia paikkoja tai kivikkoja. Terävät kivet altistavat erilaisille sorkka- ja jalkaongelmille. ■

POISTOSYVY ERI TILATYYPIN MUKAAN

VLEISIN POISTOSYVY opinnäytetyöselvitykseen osallistuneilla emolehmätiloilla on luonne ja käsiteltävyys. Nivelongelmat, jalkarakenne ja sorkkavika ovat neljänneksi ja viidenneksi yleisimpiä poistosyitä. Poistosyyt on kerätty haastattelemalla yhteensä 10 tilaa.

Parempi perintö

Humalajärven sukutilalla pyritään toimimaan niin, että tila jää perintönä seuraavalle sukupolvelle aina vähän parempana kuin millaisena sen itse sai. Samasta syystä myös vastuullisuus on omistajille tärkeää – sillä turvataan toiminnan jatkuvuus.

HUMALAJÄRVEN TILA

PAIKKAKUNTA: Toivakka

YRITTÄJÄT:

Pekka Torppa ja Heidi Hakkarainen

TUOTANTOSUUNTA: Maitotila

ELÄIMIÄ: 132 josta 74 lypsylehmiä

PERUSTUSVUOSI: 1697

MUUTA: Lapset Juho, sekä Heikki ja Kalle, jotka ovat ilmoittaneet kiinnostuksensa jatkaa sukutilan isäntinä vanhempiensa jälkeen.

HUMALAJÄRVEN TILAN VASTUULLISUUDEN KULMAKIVET:

- Eläinten hyvinvointi ja pitkäikäisyys
- Aurinkopaneelit, maalämpö ja hake energiamuotoina
- Polttoaineen käyttö minimaalista
- Kiertoviljelysuunnitelma maaperän hyvinvoinniksi
- Satoisat pitkäikäiset nurmilajikkeet
- Tehokas rehuntuotanto, ylijäämä myydään eteenpäin
- Koneiden ja rakennusten pitkää käyttöajasta huolehtiminen
- Metsää hiilinieluna

Maidontuottajat ja maatalous ovat avainasemassa ilmastonmuutoksen hillinnässä, ympäristöongelmien ratkaisuisissa ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämässä. Humalajärven tilalla tiedostetaan tämä vastuu, ja kehitystoimia tehdään systemaattisesti.

– Käytämme muun muassa Valion CARBO®-hiilijalanjälkilaskelmaa ja ProAgrian energialaskelmaa kehityksemme seurantaan. Tulosten pohjalta teemme erilaisia toimia, kuten vähennämme päästöjä, kasvatamme hiilinieluja, huolehdimme maaperästä ja parannamme lehmiemme oloja, Humalajärven emäntä Heidi Hakkarainen ja isäntä Pekka Torppa kertovat.

Laskelmista tilalliset ovat saaneet mielenkiintoista tietoa sekä varmuutta jatkaa perusteellista tekemistä.

– On ollut mukava huomata, että energiatehokkuus on meillä todella hyvällä mallilla, ja myös hiilijalanjälkemme, joka vuonna 2022 oli 1,31 kilogrammaa CO2-ekvivalenttia maitolitraa kohti, on pienempi kuin suomalaistiloilla keskimäärin. Nyt meillä on takana haasteellinen vuosi, eivätkä tulokset varmasti ole yhtä hyvät kuin aikaisempina huippuvuosina. Mutta suunta on oikea, ja sillä jatketaan, Hakkarainen toteaa.

PIETEETILLÄ TEKEMINEN PALKITSEE

Humalajärven maitotilalla eläinten hyvinvointi on yksi keskeisimmistä vastuullisuuden osatekijöistä. Lehmät ovat kuin perheenjäseniä, joita kohdellaan inhimillisesti. Ja tämä näkyy

myös hyvinä tuloksina. Tila palkittiin helmikuussa Atrian Liha-Akatemiassa alhaisen kuolleisuuden ja erittäin hyvin kasvaneiden vasikoiden ansiosta.

– Akatemiapalkinto tuli meille täytenä yllätyksenä. Uskomme, että nyt tulleet onnistumiset ovat tulosta pitkän aikavälin hyvästä työstä. Vähäiseen kuolleisuuteen on varmasti osaltaan vaikuttanut se, ettei tilallemme tule eläimiä eikä juuri ihmisiäkään ulkopuolelta. Elämme hyvin suljetussa kuplassa, jossa pöpöt eivät liiku, isäntäpari pohtii.

Vasikoiden kokoon taas vaikuttaa liharotuisen sonnin käyttö, mutta myös lämmin hoito ja tarkka ruokinta.

Humalajärven tila palkittiin Atrian Liha-Akatemiassa alhaisen kuolleisuuden ja erittäin hyvin kasvaneiden vasikoiden ansiosta.

– Pidämme huolta, että vasikat saavat mahdollisimman pian syntymän jälkeen vähintään 21 Brix-arvoista ternimaitoa, ja että ne juovat sitä niin paljon kuin suinkin jaksavat. Vasikat viettävät emänsä täysihoidossa keskimäärin neljä vuorokautta, jonka jälkeen ne siirtyvät pahnakuivitetuun ryhmäkarsinaan ja juottoautomaattiruokintaan. Kahden viikon ikäisinä vasikat syövät jo startti-maitojuomarehua 12 litraa päivässä. Lisäksi vasikat saavat vapaasti täysre-

hua ja säilörehua. Lehmävasikoita juotamme kolmen kuukauden ikäisiksi, Hakkarainen kertoo.

YHTEISTYÖSSÄ ENTISTÄ PAREMPAA MAITOA

Julkisessa keskustelussa eläinperäiset tuotteet, maito mukaan lukien, ovat saaneet osakseen laajaa kritiikkiä nimenomaan ympäristövastuun näkökulmasta. Tämä herättää Humalajärven tilalla ristiriitaisia tunteita.

– Kaikkien meidän pitää huolehtia ympäristöstä ja ymmärtää, että uuden tiedon valossa meidän on muutettava tottumuksiamme ja elintapojamme. Mielestäni syyttävää sormea ei voi kuitenkaan osoittaa vain meihin tilallisiin, sillä vastuullisuus on niin monen asian summa. Ylikuluttaminen ei ole missään asiassa järkevää, oli sitten kyse maidosta, lihasta, vaatteista tai mistä tahansa, Hakkarainen muistuttaa.

Maitotilojen määrän laskiessa, oman yhteisön tuki on entistäkin tärkeämpää. Atria saakin kiitosta vastuullisuustyöstään.

– Mielestämme Atria tekee paljon hyvää työtä alan vastuullisuuden parantamiseksi.

Kasvisten käytön lisäämisen on varmasti terveyden ja kestävyysnäkökulmalta oikea suunta, mutta uskomme, että puhtaalla kotimaisella maidon ja lihan tuotannolla on tulevaisuudessa vahva paikkansa suomalaisessa ruokaketjussa. Hyvä ruoka on lähellä tuotettua, eettistä, turvallista ja puhdasta. Kun jatkamme yhdessä hyvää työtä, niin tuotamme entistä vastuullisempaa maitoa, jota ihmiset haluavat ostaa. ■

Kaksos- vasikoiden vaikutukset emokarjoissa

SUSANNA VEHKAOJA
lehmäkaksosten kanssa.

Kaksosten esiintyvyys emokarjoissa ja niiden vaikutukset tuotantotuloksiin jäävät usein arvailujen varaan. Tuottava emolehmä-hankkeessa hankittiin Fabalta poikima-aineisto kaksospoikimisten osuuden laskemiseksi sekä kaksosina syntyneiden vasikoiden painojen, kasvun ja kuolleisuuden arvioimiseksi.

Mukana on emolehmätarkkailukarjojen kaikki poikimiset vuosilta 2020–2022, yli 43 000 poikimista ja yli 46 000 vasikan tiedot.

ROTUJEN VÄLILLÄ ISOJA EROJA KAKSOSTEN OSUUDESSA

Kaksosten osuus on riippuvainen emän rodusta. Myös isän rodulla on pieni vaikutus kaksosten määrään. Eniten kaksosia, enemmän kuin 1/10, esiintyy charolais-karjoissa. Tämä vaikuttaisi selittävän osittain Atrian aineistoissa havaittua charolais-vasikoiden muita rotuja suurempaa koko- ja kasvuhajontaa. Toiseksi eniten kaksosia on simmentaleilla. Angus- ja hereford-vasikoista noin 1/20 vasikasta on kaksosia, limousin-vasikoista vain 1/40. Karjatasolla hahmotetaan asia kuitenkin osuutena poikimisista, jolloin esiintyvyyssprosentti on pienempi (kuvio 1).

VASIKAN SYNTYMINEN KAKSOSENA NOSTAA KUOLLEISUUSRISKIÄ

Kaksospoikiminen lisää merkittävästi poikimavaikeuksia. Usein kaksoset eivät ole suuria, mutta ne eivät välttämättä synny ilman apua, ja ne kuolevat herkästi jo ennen syntymää. Sikiöiden ravinnonsaanti voi olla huonoa ja toinen kaksosista syntyy usein heikompana. Emo hylkii usein toista kaksosta joko kokonaan tai osittain, mikä lisää hoitotyötä ja altistaa vasikan sairauksille. Ei siis ihme, että tarkkailutilojen aineistossa kaksosten kuolleisuus on yli kaksinkertainen yksösiin verrattuna (kuvio 2).

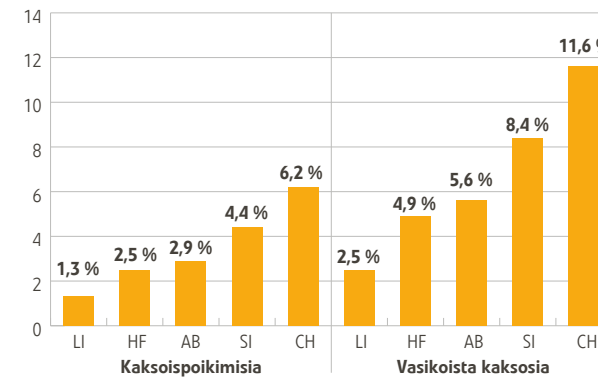
KAKSOSET VÄHENTÄVÄT VASIKKATILÄ ENITEN SIMMENTALEILLA JA VÄHITEN ANGUKSILLA

Kaksosten syntymäpainot ovat luonnollisesti yksösiä pienempiä jo senkin

takia, että ne syntyvät normaalia tiineysaikaa viisi päivää aikaisemmin. Ero tässä tarkkailuaineistossa oli 6–10 kg, kun syntymäpainot laskettiin roduittain lehmä- ja sonnivasikoiden keskiarvoina. Matalampi lähtöpaino vaikuttaa luonnollisesti myös vieroituspainoon, joka tarkkailuaineistossa ilmoitetaan korjattuna 200 päivän painojen keskiarvona roduittain. Erot yksösinä ja kaksosina syntyneiden elopainoissa 200 päivän iässä vaihtelevat yllättävän paljon roduittain, 34–55 kg välillä, eivätkä ole samassa suhteessa kuin erot syntymäpainoissa (kuvio 3). Kaksosuus alentaa kasvua syntymästä 200 päivän ikään 140–240 g/pv.

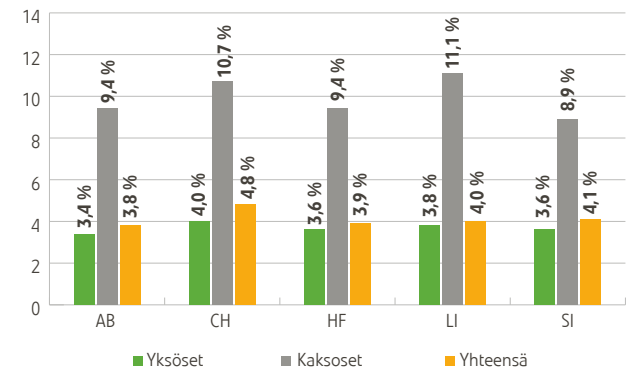
Verrattaessa kaksosuuden vaikutusta vieroituspainoon, on siitä aineiston perusteella eniten haittaa simmental-eläimille ja vähiten anguksille. Matalaan kasvuun voi olla monia syitä, lähtien huonosta sikiönkehityksestä, alkuun-

KAKSOISPOIKIMISTEN JA KAKSOSTEN OSUUS, KUN VASIKAN EMÄ JA ISÄ ON SAMAA ROTUA 2020–2022, %

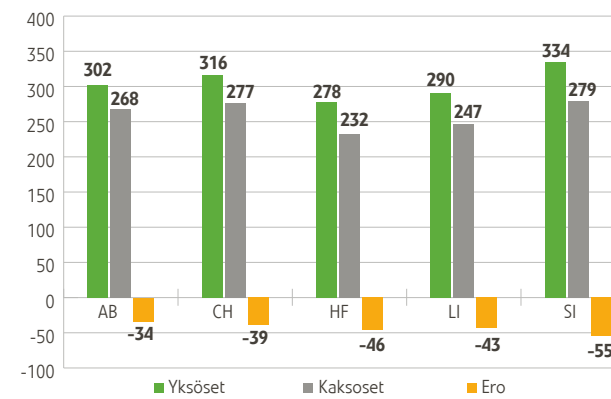
KUVIO 1. Kaksosten osuus poikimisista ja vasikoista eri liharoduilla suomalaisilla emolehmätarkkailutiloilla, emän ja isän ollessa samaa rotua (Faba).

VASIKOIDEN KUOLLEISUUS, % (KUOLLEENA SYNTYNEET + ALLE 7 VRK KUOLLEET)

KUVIO 2. Vasikoiden kuolleisuus syntyessä tai alle viikon vanhana emän rodun mukaan, jaettuna yksösenä tai kaksosena syntyneisiin sekä kaikki poikimatyypit yhteensä (Faba).

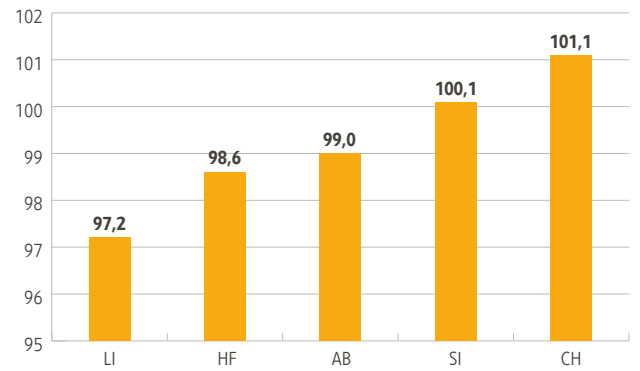
VASIKOIDEN 200 PV PAINO, KG

KUVIO 3. Emolehmätarkkailu-aineistossa on mukana 27 200 vasikan korjatut 200 päivän painot, jotka ovat sonni- ja lehmävasikoiden painojen keskiarvoja ja ne esitetään yksösinä ja kaksosina syntyneinä vasikoina roduittain (Faba).

ELÄVIÄ VASIKOITA 100 POIKIMISTA KOHDEN

(huomioitu kaksosten määrä ja kuolleisuus)

KUVIO 4. Elossa olevien vasikoiden määrä (yli 7 vrk eläneet) roduittain 100 poikimista kohden, kun huomioitu kaksosten esiintyvyys ja varhaiskuolleisuus (Faba).

lähdestä ja maidon riittävydestä emän hylkimiseen.

ROTU VAIKUTTAA KESKIMÄÄRÄISEN VASIKKASAANTOON

Vaikka kaksoset lisäävät kuolleisuutta, saavutetaan runsaan kaksosesiintyvyyden roduissa, simmentalissa ja charolaisessa hienoisesti yli sata elävää vasikkaa 100 poikimista kohden. Sen sijaan limousinilla, jolla kaksosia on vähiten, on myös elävien vasikoiden määrä per 100 poikimista alhaisin (kuvio 4). Vasikkakuolleisuuteen vaikuttaa toki moni muukin seikka kuin kaksosuus.

VOIKO KAKSOSISTA SAADA IRTI ENEMMÄN?

Erityisesti charolais- ja simmental-karjoissa, joissa kaksosten esiintyvyys on suurta, olisi hyvä tehdä tiineystarkastukset ultraäänilaitteella niin, että kak-

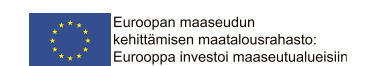
soset voitaisiin havaita jo hyvissä ajoin ja ruokkia kaksosia kantavat emot paremmin. Tämä voi parantaa poikimaintoa, vähentää kaksospoikimisille tyypillistä jälkeisten jäämistä ja ennaltaehkäistä poikimavälin venähtämistä. Emot, jotka ovat poikineet kaksoset, joutuvat usein ennen aikaisesti poistolialle ja niillä on vaikeammasta poikimisesta aiheutuvia kohtutulehduksia. Hyvin ennen poikimista ruokittu emo tuottaa paremmin maitoa ja pysyy kunnossa paremmin koko imetysajan. Poikimisten valvonnan kannalta ennakkotieto kaksosista on olennainen apu.

TUNNE KARJASI JA TUTKI MUISTIINPANOSI ENNEN POIKIMA-AIKAA

Kaksostiineyden todennäköisyys kasvaa poikimakertojen myötä, hiehot tekevät kaksosia harvemmin. Kaksosena syntyneiden emojen tyttäret saavat to-

dennäköisemmin kaksosia. Käytännössä on huomattu myös, että sama lehmä tekee helposti kaksosia peräkkäisinä vuosina. Kaksostiineydellä on kuitenkin hyvin matala periytymisaste. Identtisiä kaksosia on n. 4–6 % kaikista kaksosista (Lee 2021). ■

Lue aiheesta lisää:
atriatuottajat.fi/hankkeet/tuottava-emolehma

Risteyttämisestä lisää euroja pihviketjuun

Apulaisprofessori Troy Rowan, Tennesseeestä, luennoi liharotujen risteyttämisestä Tuottava Emolehmä -hankkeen seminaarissa Kalajoella.

”Yhä liian monessa karjassa ympäri maailmaa arvostetaan lihantuotantotiloilla puhdasrotuisuutta. Harva tempu saa aikaan niin paljon arvonnousua kuin risteyttäminen, Rowan julisti.

Risteyttämällä saadaan parannettua kaikkia emolehmien tehokkuusominaisuuksia.

– Risteyttämisestä saatava hyöty eli heteroosi on sitä suurempi, mitä huonommin ominaisuus periytyy, Rowan innosti kuulijoita.

Monet emo-ominaisuudet ovat näitä huonosti periytyviä. Uudistushiehoja valittaessa on kuitenkin muistettava, että risteytysyhyöty ei periydy.

ROTUJEN TÄYDENTÄVÄ VAIKUTUS

Risteyttämisessä on erotettava kaksi vaikutusta. Heteroosi syntyy, kun kahta

geneettisesti erilaista rotua paritetaan keskenään. Rotujen erilaiset vahvuudet tai ominaisuudet yhdistyvät siinä samalla ja silloin voidaan täydentää puuttuvia osia toisesta rodusta, jolloin puhutaan rotujen täydentävästä vaikutuksesta.

**”Risteyttäminen
saa aikaan
arvonnousua.”**

– Vaikka edellä todettiin, että risteytysyhyöty ei juurikaan paranna teurasruhon laatua, niin täydentävä vaikutus sen kuitenkin usein tekee, Rowan selvensi.

Näin esimerkiksi silloin, kun angus-lehmiä astutetaan limousin-sonnilla ja saadaan angusruhoihin vähemmän pintarasvaa ja enemmän takapään pyöreyttä.

MITEN HETEROOSI TOIMII PARHAITEN?

Heteroosi on sitä korkeampi, mitä kauempaan paritettavat rodut ovat geneettisesti keskenään.

– Yhden sonnin karja, joka haluaa tuottaa omat uudistushiehonsa, mutta hyödyntää risteytystä, kannattaa vaihtaa sonnien rotua neljän vuoden välein, sonnityksilöä kahden vuoden välein, Rowan ohjeisti.

RISTEYTYSMALLIEN TAVOITTEENA MAKSIMOIDA HETEROOSI

Heteroosi on korkeimmillaan ensimmäisen polven risteytyksessä eli kun

TROY ROWAN muistutti, että jos puhdasrotuiset emot astutetaan eri rodun sonnilla, saadaan vasikoihin kyllä heteroosi- ja täydentävä vaikutus, mutta emo-ominaisuuksissa heteroosin etu jätetään hyödyntämättä.

paritetaan kaksi eri rotuista puhdasrotuista keskenään. Tämän jälkeen heteroosi pienenee, jos risteyttämistä jatketaan. Rowanille mieluisassa kolmen rodun suunnitelmallisessa risteytyksessä saadaan tämä ensimmäisen polven heteroosi ikään kuin kahdesti, koska viimeinen pääterotu ei sisälly emojen roturisteytykseen.

– Tällaisessa pihvivasikantuotantoon sopivassa kolmen rodun risteytyksessä saavutetaan maksimiheteroosi. Siinä hyödynnetään emoilla heteroosin kaikki edut emo-ominaisuuksiin ja valitaan päätesonniksi hyviä kasvu- ja teurasominaisuuksia täydentävä rotu. Hyvä esimerkki on angus-hereford-risteytysmotot, jotka astutetaan esimerkiksi charolais-sonnilla.

EI MITÄÄN SEKASIKIÖITÄ SENTÄÄN

Rowan valitteli, että risteyttämisen huono maine Yhdysvalloissa johtuneen aikoinaan villiintyneestä hallitsematto-

masta risteyttämisestä, jossa lopputuloksena oli ”sekuleja”, sekasikiöitä tai miksikä kukakin niitä haluaa kutsua. Risteytyseläinten ilmiössä on myös suurta hajontaa.

– Julistimme nimikisan näille hallitsemattomille risteytyksille, jotta muistaisimme aina varoituksen äänen, jos olemme sellaisia tekemäisillämme. Yhtenä ehdotuksena tuli virallisemmän kuuloinen Monterro (monta eri rotua). Kun risteyttäminen tehdään suunnitelmallisesti, saadaan hajontaa pienennettyä ja päästään haluttuun lopputulokseen. ■

Erilaisia risteytysmalleja lisää täällä: <https://beef-cattle.extension.org/crossbreeding-for-the-commercial-beef-producer/>

RISTEYTYSHYÖTY ELI HETEROOSI ERI OMINAISUUKSISSA

KORKEA:

Emojen hedelmällisyys, pitkäikäisyys, kokonaistuottavuus

KESKINKERTAINEN:

syntymä-, vieroitus-, vuodenpaino, maitotuotos, kasvunopeus

MATALA:

Aikuispaino, rakenne, teurasruho

”SAIN TILAISUUDEN maista suomalaista pihvilihaa ja mielestäni se oli parasta lihaa, mitä olen syönyt. teidän tulisi olla ylpeitä tuottamastanne lihasta ja markkinoita sitä enemmänkin!”, Lafougere kehuu.

Vastuullisuus painottuu naudanliha-markkinoilla

Naudanlihan kulutus ja tuotanto ovat lievässä kasvussa maailmalla. Vastuullisuus ulottuu koko tuotantoketjuun.

Kansainvälisiä maito- ja liha-markkinoita vuosille 2023–28 luotaavan ranskalaisen tutkimus- ja konsulttiyhtiön Giran joulukuussa 2023 julkaistun tutkimuksen mukaan siipikarjanlihan tuotanto kasvaa, sianlihan laskee. Naudanlihaan ei ole tulossa suuria muutoksia.

– Mutta kulutuksen ja tuotannon painopiste liikkuu sinne, missä talous kasvaa, **Christophe Lafougere**, Giran toimitusjohtaja, kertoo.

Euroopan naudanlihan tarjontaa vähentää maidontuotannon supistuminen, sillä noin 66 prosenttia lihasta tulee lypsykarjasta, Suomessa lähes 80 prosenttia. Myös kulutus laskee hieman.

– Talouden epävarmuus, hintojen nousu sekä kuluttajien vastuullisuusvaatimukset vaikuttavat, Lafougere sanoo.

Tuottajahintoihin ei ole tulossa suuria muutoksia, sillä vaikka kustannukset koko toimitusketjussa ovat nousussa, on kaupalla haasteita siirtää ne kuluttajille. Tämä haastaa tehostamaan tuotantoa.

– Suomessa vahva lypsykarjapohjaisuus tarjoaa mahdollisuuksia vasikoiden parempaan hyödyntämiseen.

Voisiko tuottavuutta lisätä keinosiemennyksillä, oikealla teuraskunnolla tai kasvattamalla tilakokoa?, Lafougere kysyy.

Tuonti Eurooppaan muun muassa Etelä-Amerikasta kasvaa. Suomeen lihaa tuodaan eniten tosin muualta Euroopasta. Vienti Euroopasta muualle laskee. Maailmanlaajuisesti tuotanto kasvaa Australiassa, Brasiliassa ja Intiassa. Pohjois-Amerikassa sekä tuotanto että kulutus ovat lievässä laskussa Euroopan tavoin.

”Ne tuottajat pärjäävät, jotka huomioivat vastuullisuuden.”

VASTUULLISUUSVAATIMUKSET ULOTTUVAT MYÖS TUOTTAJIIN

– Yksi syy Euroopan maidon- ja lihan tuotannon laskuun on vastuullisuuden tuoma epäselvyys markkinoilla. Uskallusta sukupolvenvaihdoksiin tai pitkän aikavälin investointeihin ei ehkä löydy.

Tärkeimmät tekijät vastuullisuusteikkojen, kuten päästövähennysten toteuttamisessa ovat valtiosääntely, lainsäädännön ja toimialan kehittäminen sekä asiakkaiden kysyntä. Loppukäyttäjiltä tulee vaatimuksia päästövähennyksiin, mikä näkyy Lafougeren mukaan jo suurten elintarvikebrändien ja vähittäiskaupan asettamissa nollapäästötaavoitteissa. Ne vaativat mahdollisimman vähäpäästöisiä tuotteita ja tekoja koko ketjulta.

– Päivittäistavarakaupan mittauksissa maito- ja naudanlihatuotteet ovat suuripäästöisimpiä ja niiden tuottamiseen ja valmistukseen mahdollisimman vastuullisesti kohdistuvat suurimmat paineet. Hollannissa esimerkiksi päästövähennystoimenpiteet näkyvät jo karjan selvänä vähentymisenä.

EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa (CAP) vuosille 2023–27 käytetään Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteena on muun muassa vähentää lannoitteiden, antibioottien ja torjunta-aineiden käyttöön, luomutuotannon kasvattaminen ja hiilidioksidin talteenottoimenpiteet.

– Ne tuottajat pärjäävät, jotka huomioivat vastuullisuuden. Suomen maito- ja liha-ala on päästövähennystoimenpiteissä Euroopan edelläkävijöitä. Suunta on oikea. ■

HELPOSTI HYVÄÄ

Intialainen possupata

4 annosta
Kokonaisaika 2 t 35 min

Mausteinen possupata hauduu hellalla tai uunissa suussa sulavaksi makumatkaksi Intian lämpöön.

Raaka-aineet

- 1 pkt Atria Possun Pataliha 350 g
- 2 kpl valkosipulinkynttä
- 5 cm pala inkivääriä
- 3 rkl rypsiöljyä
- 2 tl garam masala -mausteseosta
- 1 tl kurkumaa
- 2 tl valkoviinietikkaa
- 1 tl kookosmaitoa (400 ml)
- 1 dl vettä

Lisäksi

- 1 kpl ruukkukorianteri
- 1–2 kpl punaista chilliä

Valmistusohje

1. Ota lihat huoneenlämpöön vähintään puoli tuntia ennen valmistamista.
2. Kuori ja viipaloi sipuli ja valkosipulinkyntset. Kuori ja hienonna inkivääri.
3. Kuullota sipulua padassa noin 15 minuuttia. Lisää valkosipuli ja inkivääri. Paista muutama minuutti.
4. Lisää kuivat mausteet. Paahda muutama minuutti sekoittaen.
5. Kumoa lihat pataan ja pyörittele ne sipuli-mausteseoksessa. Lisää etikka ja suola.
6. Sekoita haarukalla kookosmaidon rakenne tasaiseksi ja kaada maito pataan. Huuhtelee tölkki vedellä ja lisää myös vesi pataan.
7. Kuumenna kiehuvaaksi ja laske lieden lämpöä. Peitä pata kannella.
8. Hauduta hiljaa poristen noin 2 tuntia, kunnes liha on mureaa.
9. Tarjoa pata riisin kanssa.
10. Koristele annokset korianterilla ja viipaloidulla chillillä.

Vinkki! Lisää pataan lopuksi pakastettuja vihreitä papuja tai voimista kookoksen makua kookoshiutaleilla.

Kana-Cesarsalaatti

2 annosta
Kokonaisaika 15 min

Tämä salaatti valmistuu nopeasti, ja saa makunsa ravinteikkaasta lehtikaalista, kanapekonista, Vuolukanasta ja paahdetuista pinjansiemenistä.

Raaka-aineet

- 1 pkt Atria Suomalainen Kanapekoni 120 g
- 1 pkt Atria Vuolu Mustapippuri Kanafilee 200 g
- 100–200 g lehtikaalia
- 1 rkl sitruunanmehua
- Ripaus suolaa
- Valmista caesar-kastiketta
- Leipäkrutonkeja
- Parmesania lastuina
- Pinjansiemeniä paahdettuna

Valmistusohje

1. Kypsennä kanapekoni kuumalla pannulla pari minuuttia tai uunissa 200 asteessa noin 5 minuuttia.
2. Irrota lehtikaalin lehdistä kovat keskiruodit ja revii kaali suupalan kokoisiksi paloiksi kulhoon. Lisää joukkoon sitruunamehu ja suola.
3. Asettele lehtikaali salaattipediksi tarjoiluastiaan, valuta päälle kastiketta ja lisää Vuolu-kanaa, paloitteltua pekonia, krutonkeja, parmesania ja pinjansiemeniä.

Osta siitossanni sutjakkaassa huutokauppakunnossa

Sonnien ostaminen Atrian siitossonnikasvattamosta on turvallinen valinta. Sonnit on tutkittu salmonellan ja Mycoplasma boviksen (A-taso) suhteen. Tämän vuoden sonnien syntymäkarjoista määritettiin viime syksynä M. boviksen vasta-ainepitoisuuksia ylimääräisenä varoimenpiteenä. Sonnit totutetaan monipuoliseen käsittelyyn ja huonolouhteiset ja -rakenteiset karsitaan pois. Sonnit ovat genotyyppitettyjä ja samalla on testattu perinnölliset sairaudet. Sonneilla on genomiset jalostusarvot, mikä parantaa arvosteluvarmuutta. Saat rehuhyötysuhde-tulokset sonnille vain täältä!

Mitä aikaisemmin sonnini ostat, sen edullisemmin voit sen saada. Parhaat sonnit myydään aina heti. Siitossonnihuutokauppa pidetään nettihuutokauppana 25.4.2024 alkaen.

Lisätietoja ja rekisteröityminen:
atriatuottajat.fi/siitossonnikasvattamo

NIMITYSUUTISIA

Jaakko Kohtala on nimitetty 1.1.2024 alkaen Atria-Chick Oy:n Atrian siipikarjaliiiketoiminnan alkutuotantojohtajaksi. Kohtala vastaa broileriketjun alkutuotantotoiminnoista ja raportoi tehtävässään siipikarjaliiiketoiminnan johtaja Matti Perälälle.

Harri Rosenberg on nimitetty 1.1.2024 alkaen Atria-Chick Oy:n siipikarjaliiiketoiminnan kehitysjohtajaksi. Rosenberg vastaa siipikarjaketjun kehitystehtävistä.

Tuomas Viita on nimitetty 1.1.2024 alkaen A-Tuottajat Oy:n alkutuotantojohtajaksi vastuualueenaan sikaketju.

Maijastiina Karvo on valittu A-Rehu Oy:n sikarehummynnin määräaikaisen asiakkuuspäällikön tehtävään. Karvo on aiemmin toiminut lomittajana Atria Sika Tuottajapalvelussa.

Pernilla Grön on nimitetty Nautasuomi Oy:n asiakassuhdepäälliköksi ruotsinkieliselle Pohjanmaalle. Grön on aloittanut työssään 26.1.2024.

Hae Atria 100 Nuorta tuottajaa -koulutusohjelmaan

Uusi haku **Atria 100 Nuorta tuottajaa** -koulutusohjelmaan avautuu jälleen toukokuussa. Koulutusohjelman suosio oli selvä signaali Atrialle, että nuorten tuottajien ohjelmalle on tarvetta. Kaikkien lihalajien yhdistäminen samaan koulutusohjelmaan on saanut positiivisen vastaanoton, kun kurssia on takana kolme viidesosaa. Uuden ohjelman haku avautuu 1.5.2024.

Tiedon jyvälle webinaareissa!

Kehittämishankkeemme järjestävät läpi kevään viikoittain lyhyitä webinaareja useista eri aiheista. Aiheet ja ilmoittautumislinkit julkaistaan sivulla atriatuottajat.fi/hankkeet. Webinaarit ovat ilmoittautuneille katsottavissa kaksi viikkoa tallenteena webinaarin jälkeen, joten ei haittaa, ellei varsinainen webinaariajankohta sovi kalenteriin.

Kehitystoiminnan uutisia

A-Tuottajien ja A-Rehun kehitystoiminnassa keväällä 2024 aloittavia hankkeita ovat Märehtijöissä Tulevaisuus 2.0 ja uusi Nauta ja Maito Itä. Seuraa tiedostusta nettisivuilla ja facebookissa @atrianautahankkeet.

Onko sinulla juttuideoita?

Kerro, mistä aiheista haluaisit lukea tulevissa lehdissä. Oletko esimerkiksi kuullut asiantuntijasta tai tuottajasta, jolla voisi olla kiinnostavaa tietoa tai osaamista muille jaettavaksi?

Lähetä ideasi meille osoitteeseen laura.kaski@atria.com, niin pyrimme ottamaan sen huomioon.

Tuomas Viita

”Perhetiloillamme tehdään erinomaista työtä”

Sikaketju tutuksi pelloilta pöytiin

Vuoden vaihteessa Atria sikaketjun johtajana aloittanut Tuomas Viita on työskennellyt Atrialla jo noin 20 vuoden ajan. Vuosien aikana sikaketju on tullut tutuksi, ja nyt hän odottaa mielenkiinnolla tutustumista Atrian alkutuotantoon.

Kuka olet ja mitä teet?

Tuomas Viita. Tammikuun alusta aloitin johtajana Atria sikaketjussa. Tätä ennen olen työskennellyt monissa eri toimissa Atrialla. Muun muassa vientipäällikkönä ja sikalinjan tuotantopäällikkönä. Asutelen Seinäjoella ja perheeseen kuuluvat vaimo, kolme alakoulu- ja päiväkotikäistä lasta sekä koira.

Lempiruokasi?

Omatekoiset hampurilaiset Atrian burger-lihasta.

Mitä työpäiväsi yleensä kuuluu?

Tällä hetkellä aika kuluu uuden työn opettelussa. Päivät tulevat pyörimään varmasti erilaisissa tapamisissa ja palavereissa sikatoiminnan tehokkuuden, laadun ja vastuullisuuden kehittämisen parissa.

Miksi olet hakeutunut työskentelemään suomalaisen alkutuotannon pariin?

20 vuoteen Atrialla on mahtunut useita eri työnkuvia, pääosin tuotantoon ja vientiin liittyen. Nyt on mahdollisuus laajentaa näkemystä ja kokemusta myös sian alkutuotannosta. Tulee koko ketju pelloilta pöytään tutuksi.

Kerro paras onnistuminen työssäsi?

Sikaan liittyvät kehitystoimet eri huipputiimien kanssa mm. sian jäljitettävyyden tuotannollinen

aloitus, uuden sikaleikkaamon projektin toteutus, Kiinan viennin tuotannollinen mahdollistaminen sekä antibioottivapaan sianlihan viennin aloittaminen Japaniin.

Mikä on tärkein oppi, jonka olet saanut tuottajiltamme?

Suomalaisen tuotannon merkitys ja kuinka erinomaista työtä meidän perhetiloillamme tehdään.

Mitä Atria-ketjussa työskentely merkitsee sinulle?

Merkitsee hyvin paljon, on erittäin tärkeää pyrkiä varmistamaan suomalaisen tuotannon jatkuvuus.

Täydennä lause: Atrialainen ruoka...

...on maailman maukkainta ja turvallisinta.

Minkälaiset terveiset haluaisit lähettää tuottajillemme?

Kiittää kaikesta tärkeästä työstä, jolla on saavutettu jo 120 vuoden Atria-historia. Jatketaan samaa hyvää kehitystyötä koko ketjussa, ja varmistetaan seuraavat 120 vuotta.

ATRIA

Kansainvälinen liha-alan kongressi nyt ensimmäistä kertaa Suomessa! Global Forum kokoaa liha-alan kansainvälisiä huippuekonomisteja Seinäjoelle – tule mukaan kuuntelemaan ajankohtaisia teemoja seminaariin.

PÄÄTEEMAT

Vastuullinen ja kuluttajalähtöinen ruokaketju
– käydään läpi lihantuotannon kilpailukykyä maiden ja maanosien välillä sekä kansainvälistä näkymää.

Hiilineutraali ruoantuotanto
– esitellään suomalaisen tuotannon vastuullisuutta niin tuotannon, rahoittajien kuin kaupan näkökulmasta.

Parempi eläinten hyvinvointi ja antibioottivapaa tuotanto
– kansainvälinen paneelikeskustelu lihantuotannon haasteista ja mahdollisuuksista.

MILLOIN?
17.6.2024 klo 9.45–17.30

MISSÄ?
Seinäjoki Frami, Kampusranta 9.

Tapahtuman lipunmyynti aukeaa huhtikuussa.

YHTEISTYÖSSÄ

